

Hitler mora v nova osvajanja ali pa bo propadel

BERLIN DOLOČIL POLJSKI ENAK KONEC KOT GA JE ČEHOSLOVAŠKI. — BEOGRAD V PRIZADEVANJH, DA SE IZMOTA IZ KLEŠČ. — NACIZEM V SLOVENIJI

"Vojna je neizogibna." Tako je rekel marsikateri državnik in človek na cesti, ko je Hitler dne 28. aprila sklenil svoj govor. Odgovarjal je v bistvu na Rooseveltovo noto. Svoje stare zahteve za povečanje tretjega rajha je znova poudaril. Dva pogodbi je razveljavil — eno med Nemčijo in Anglijo in drugo, ki jo je pred nekaj leti sklenil s Poljsko.

Zarnica obrnjena v Varšavo
Namenoma ali nenamenoma, Hitler se je v svojem omenjenem govoru zaletel najbolj v Poljsko. Preklical je nenapadno pogodbo, ki jo je z njo sklenil njegov tretji rajh in izjavil v bistvu: Poljska naj pride pod nemško varstvo zlepa, ali pa bo prišla pod Nemčijo enako kakor je Čehoslovaška.

Anglija se "prenagila"
Anglija je hotela Hitlerja posvariti, da naj nikar ne govori preostro o svojih zahtevah napram Poljski, kajti obvezala se je, da bo Pilsudski jevo republiko štela magari za oboroženo silo. Hitler ni na tisto svarilo niti malo porajtal.

Vlada v Angliji je vsled tega v skrbeh — češ, kaj če Hitler vzlic naši izjavi res stori isto s Poljsko, kakor je s Čehoslovaško? Tam se je Anglija umaknila z "monakovskim dogovorom". V slučaju Poljske mora preklicati svojo obvezo, ali Poljsko tajno prisiliti, da tudi ona sklene "monakovski mir" s Hitlerjem, ali pa držati svojo besedo in se zaplesti v vojno.

"Vojna bo"
Poljaki, ki nočejo doživeti ponižanja, kakor so ga doživeli Čehi, pravijo, da se bodo rajše uprli z oboroženo silo v vsakem slučaju, nego se podali. Anglija

je prav radi tega še bolj v skrbeh, pa sili sovjetko Unijo v prve linije.

Moskva je baje pri volji, a Varšava ni. Oziroma, upirala se je ruski oboroženi pomoči do nedavna. Zdaj vidi, da če že moraš poginiti, je boljše magari ob nezanesljivih prijateljih, nego osamljen. Naravno, da U. S. S. R. ne bo pomagala za prazen nič. Nobena država ne bi hotela v take zveze. Poljska se je v teh nevarnih pretinah sprijaznila z idejo, da če se mora odločiti med Rusijo in Nemčijo, je boljša zveza z Rusijo, kakor pa iti poljskemu narodu pod Hitlerjev jarem.

Firet ne more nazaj
Možno je, da nemški firet včasih premišluje, kam vodi svojih 85 milijonov ljudi. "Doda vse posrečeno," mu zatrjujejo svetovalci. "Sijajno," se mu hlinijo oboževalci. Vendar pa je že tudi on v skrbeh. Kajti kakorkoli je dobival doslej vse tako izlahka, se vendar boji, da v slučaju spopada bo tudi on moral iti kam žagati drva, kakor jih žaga bivši kajzer. Namreč kajzer se s tem le zabava, da si varuje zdravje, kajti to je edino, kar sme svobodno početi. Ako pa se kaj sličnega dogodi Hitlerju, težko, da bi ga poslali v kak grad na trajne počitnice. On ve, da bi prejkone končal enako kakor zadnji car Rusov.

Jugoslavija ni še kleknila
Zanimivo je, da se jugoslovanski premier Dragiša Cvetković in njegov minister zunanjih zadev Cincar-Marković nista udala pritisku osi Rim-Berlin. Obljubila sta ji veliko — prejkone preveč — ampak iz- (Nadaljevanje na 5. strani.)

PROBLEMI BREZPOSELNIH SPET V OZADJU

ZA VEDNI DELAVCI, BODITE NA STRAŽI!

V teh kritičnih dneh, ko obkroža dežele in svet naraščujoča negotovost, se pojavljajo samopostavljeni odrešeniki, učitelji in voditelji ko gobe po dežju. To so večinoma ljudje, ki so se brigali zmerom le zase in tudi sedanjico situacijo izrabljajo sebi v prid. Ta ali oni predlaga to ali ono z veliko gesto, češ, glejte, koliko sem storil, ne da bi pri tem iskal časti, osebnih koristi ali slave! Že taka izjava sama na sebi dokazuje, da svojo "velikodušnost" ponuja prav s takim namenom, kakršnega zanikuje.

Te vrste odrešeniki se ponujajo na svojo pest Zed. državam v splošnem, ponujajo se Čehom, ponujajo se drugim narodom in tudi ameriški Slovenci nismo izjema.

Obstoji nevarnost, da ce ne bo zavedno napredno delavstvo na straži, bodo taki tipi ribarili v kalnem in povzročili ljudstvu z zavajanjem in sejanjem napačnih upov veliko škode.

Najboljša utrdba za odbijanje zavajanj, krikih prerokov in samopostavljenih vodij je delavska organizacija. Med našim ljudstvom je ta zapopadena v klubih JSZ, v Prosvetni matici in v njenih distriktnih konferenčnih organizacijah. Ojcajmo klube JSZ, ker so potrebni našemu ljudstvu! Uvedimo več aktivnosti pod okriljem konferenc klubov JSZ in društev Prosvetne matice. Če se teh nalog skupno lotimo, bomo lahko odbijali ofenzive zavajalcev, pa naj delujejo pod kakršnokoli masko.

PRESOJANJE DOGODKOV DOMA IN PO SVETU

Hrvatsko vprašanje je rešeno. Če je to res, bo dobro za hrvatski narod in za Jugoslavijo v celoti. Namreč ako je pošteno rešeno, v bodoče bo Hrvatska nekaj sličnega kakor je bila Madžarska v pokojni črnožolti monarhiji. (Proletarec bo o sporazumu komentiral v eni prihodnjih številki.)

Belgijski kralj si želi diktatorske pravice. V ta namen je bil parlamentu predložen v odobritev poseben zakon, ki bi bil veljaven, dokler bi v Evropi vladale sedanje izjemne razmere.

V Somersetu, Pa., so farmarji razdeljali urad unij AFL, ker niso hoteli plačati \$15 pristopnine, kot jo je zahtevala unija, predno bi smeli biti uposleni pri gradnji nove velike ceste v Penni, ki bo stala \$60,000,000. Farmarji so pograbili tudi uradnike unije in jih izgnali iz mesta. Kontraktorji, ki cesto grade, so sklenili z unijo pogodbo, ki določa "zaprtje delavnice". Farmarji so zahtevali,

da se jih uposi ne glede na unijo. S svojo nasilno akcijo so zmagali in pristopnina jim je odpuščena.

Novi proračun Anglije je večji ko kdaj prej v mirnem času. Določa za razne potroške, največ za oboroževanje, \$6,213,000,000. To vsoto bo vlada dobila 71% z davki, 29% pa si bo izposodila.

Cenzura v Franciji postaja čedalje otrejša. Vlada je prepovedala časopisju priobčati ščuvanja proti židom in propagando tujih držav, ki ima namen razdvajati francosko javnost njim v korist. Francoski listi so namreč tradicionalno dostopni podkupovanjam. Mnogi prejemalec subvencije od Italije in Nemčije. V bodoče bodo morali vsi časopisi voditi točen vir svojih dohodkov in navesti tudi subvencije. Dozdaj so jih zakrivali v poslovnih knjigah z raznimi drugimi označbami.

Spionstvo v Evropi je nevarna služba. Vzlic temu je (Nadaljevanje na 5. strani.)

Socialisti v Nemčiji še niso iztrebljeni

Kratka vest ameriške časniške agencije Associated Press pravi v depeši z dne 25. aprila, da je bilo v Monakovu omenjenega dne obsojenih osem socialistov, ker so širili prepovedane letake in bili člani mednarodne borbene socialistične lize.

Dasi mora socialistično gibanje v Nemčiji delovati podtalno, je po mnenju mnogih številno jačje, kot pa je socialistično gibanje v Zed. državah, kjer bi se lahko svobodno razvijalo.

Prvomajske manifestacije imele letos poseben pomen

V New Yorku, v Chicagu in v drugih ameriških industrialnih središčih so se vršile prvomajske manifestacije večinoma v znamenju borbe proti vojni in pa za demokracijo in socialno zaščito.

V Franciji, v Angliji, Belgiji, Švedski itd., se je vršil prvomajski praznik dva dni. V Rusiji je prvi maj zaovedan praznik. Kominterneta je izdala proglas, v katerem pravi, da fašizem ne bo razpadel sam od sebe. Predlaga skupni kongres vseh razrednih delavskih organizacij, na katerem bi ukrepale, kaj naj se stori, da se ga porazi.

Tudi v Nemčiji je 1. maj zaovedan praznik. Ampak je Hitlerjev in posvečen propagandi za nacizem. Hitler ga je uvedel zato, da udari po mednarodnem značaju tega dneva. V vseh demokratičnih deželah so se prvomajska slavlja vršila po tradicionalnem običaju. V marsikateri socialistični pokret napreduje. Mednarodno delavsko gibanje je nazadovalo samo v onih, kjer je bilo zatrto z oboroženo silo.

Frank Zaitz bo predaval v Milwaukeeju

Milwaukee, Wis. — V nedeljo 7. maja bo v SST dvorani predaval s. Frank Zaitz, urednik Proletarca o položaju tu in v Evropi z ozirom na naše delavsko gibanje. Predavanje se prične ob 2. pop. Po predavanju bo odgovarjal na vprašanja. Vstopnina je prosta.

Udarec za turistikto v Sloveniji

Pred padcem čehoslovaške republike je čehoslovaška turistična agencija Cedok organizirala za letos mnogo velikih posetov iz Čeke v Slovenijo in v druge jugoslovanske kraje. Za večje skupine so bili aranžirani že posebni vlaki. Zdaj so morali Čehi vse to opustiti, ker jim Nemčija, katera jih zdaj vlada, ne pusti vzeti na taka potovanja več kot 10 mark, kar ni niti \$4 v ameriški veljavi.

KONGRES BREZ SMISLA ZA REŠITEV NAJVAŽNEJŠEGA SOCIALNEGA VPRAŠANJA

ŠTEVILO NEZAPOSLENIH NESPREMENJENO. PREDSEDNIK APELIRA NA DELODAJALCE, NAJ NE ODSLAVLJAJO IZ SLUŽB LJUDI PO 40. LETU STAROSTI. — KAM Z MLADINO?

Deset let že valovi kronična brezposelnost po deželi. Število za delo sposobnih ljudi, ki bi radi delali, pa so bodisi brezposelni, ali pa uposleni pri WPA, znaša še zmerom približno dvajset milijonov. Ta številka se večasi za par sto tisoč zniža in nato zopet naraste.

Napačen relief
Opozicionalcij administracije v kongresu kritizirajo zaradi potratnosti. Pravijo, da problem brezposelnih ni tako obsežen kakor si ga predstavlja vlada. V ta namen troši po njihovem mnenju veliko več kakor potrebno. Stotisoči, ki prejemaajo podporo, ali so pri WPA, vladne pomoči niso potrebni, poudarjajo pristaši varčnosti. Varčni pa hočejo biti edino na stroške bednih.

Dolgovi prete za finančnim polomom

Pravijo, da če se vlada pravočasno ne spametuje in prične resno skrbeti, da balancira budget, bo dežela zagazila v finančni bankrot. Zdaj znašajo dolgovi že kakih štirideset milijard dolarjev, a vlada še zmerom gospodari tako, da narastejo vsako leto za nadaljne milijarde.

Kongresniki, ki robantijo proti relifu in javnim delom pod W. P. A. ter drugimi vladnimi podvzetji, so premožni in — ignorantni. Kajti če ne bi bili nevedni, bi morali razumeti, da je tu kakih trideset milijonov ljudi odvisnih samo od vladnih pomožnih akcij. V tem številu niso všeti stari ljudje, ki so brez sredstev, ampak samo brezposelni, njihove žene in otroci.

Kongresniki, ki govore kakor da je podpiranje brezposelnih vzrok nadaljevanja krize, bi se o tem problemu sicer lahko poučili, da bi ga za silo razumeli, toda so preleni in prenevedni za taka razglabljanja. Toliko bolj pa jih skrbi, kako znižati davke bogatemu sloju.

Za reorganizacijo javnih del

Sedanji relifni sistem in način, po katerem vlada financira v prid brezposelnih razna javna dela, res ni dober. Administracija sama to priznava in predlaga izboljšave. Kongresniki, ki mu nasprotujejo, pa ga

počejo s svojimi predlogi še poslabšati.

Kongres bi se moral sprijazniti z resnico, da je treba pomožni akciji vzeti značaj začasnosti in jo spremeniti v trajno ustanovo. Na podlagi tega bo mogoče javna dela boljše planirati in tudi druge podpore boljše sistematiizirati. Administracija obljubuje, da to izvrši, ako ji kongres odobri njen načrt za reorganizacijo. Milijard je kajpada škoda — za delavce. Ampak dokler bodo imele Zed. države v svojih shrambah več ko polovico vsega zlata, kar ga je na svetu, polne žitnice, skladišča bombaža napolnjena, in vsega drugega blaga in živil več ko preveč, ni vzroka iamariti, da nam preti bankrot. Le gospodarstvo je treba preurediti s stališča potrebe ljudskih množic, ne pa kot je zdaj, ko mu je edini cilj privatni profit.

Problem 40-letnikov

Sistem, ki mu je v prapor le osebni dobiček, nima za socialna vprašanja nikakega razumevanja. Pravzaprav se mu zoprma. Iz brezposelnih se norčuje, da so lenuhi in simulant. Čezdalje bolj uvaja pravilo, da je treba delavca odsloviti čim dopolni 40 leto. Ta praksa je postala že tako obsežna, da je koncem aprila apeliral na delodajalce predsednik Roosevelt, naj vendar premislijo, če je tako odsloavljanje njim res v korist. On meni, da ni, dočim je desetitisoč zdravih moških na ta način vrženih vsako leto na cesto in vrata za nove uposlitve so jim potem v privatnih podvzetjih za zmerom zaprta. K večjemu dobe le še službe, kakršne dajejo samo stariim ljudem, pa če so stari ali ne; mezdva v teh je kakih deset do \$15 na teden. Ni čuda, da ta nečloveški sistem zmerovanja 40 letnikov med staro šaro uniči duševno in fizično tisoče mož, ki so bili ob odslovitvi še krepki in sposobni za delo kakor pred 10. ali več leti. Njihov edini prestopke je, da so dosegli starost 40 let.

Mladina enako važno vprašanje

Družbe odslavlajo starejše delavce in jih nadomeščajo z (Nadaljevanje na 5. strani.)

ČEŠKI SOCIALISTIČNI VODJA DR. SOUKUP V ZAPORU

V Pragi je bil dne 26. aprila aretiran češki socialistični vodja 68-letni dr. František Soukup, ker je v govoru na pogrebu nekega svojega sodruga med drugim dejal, da je demo-

DR. FRANTIŠEK SOUKUP

kracija žila, ki ne bo nikoli utrpnila. Dr. Soukup je osebni prijatelj Etbina Kristana. Zadnjič je bil v Ameriki l. 1936 in ob tej priliki sta bila s Kristanom parkrat skupaj. Soukup je bil od padca republike predsednik čehoslovaške senata, sodruknik dnevnika Pravo Lidu in mnogih drugih čeških socialističnih listov ter priznan češki delavski državnik.

V zaporu ali v koncentracijskih taborih je mnogo drugih čeških sodrugov, ki so bili na

vodilnih mestih v social-demokratski stranki in v unijah. Tisti, ki se v Zed. državah radi ponorčujejo iz "psevdomokracije", bi morali malo pogledati na današnjo Češko, oziroma v Nemčijo, ali pa v Italijo, pa bi razumeli, koliko so delavci v teh deželah izgubili, ker so jim vzeli "psevdo-demokracijo".

PROBLEM PRISELJEVANJA IN DEPORTACIJ

V kongresu je pred merodajnimi odseki veliko razpravljano o problemu priseljevanja in o novih predlogah za deportacije. Dnevno časopisje je malo ali nič ne poroča o silovitih propagandi proti priseljevanju Židov v Zed. države, katerih je bilo pripuščenih v to deželo v zadnjem poldrugem letu baje nad 20,000 legalno, koliko pa se jih je utihotapilo, samo ugibajo. Veliko so jih obmejne oblasti sicer prijele, a to so le slučajji. Bogati židje store vse v svoji moči, da pobegnejo iz Nemčije, bivše Avstrije, Čehoslovaške in Italije. Iz slednje so šli mnogi peš preko gorovja v Francijo, ali pa skrivoma v francoska pristanišča. V gorovju so se v nevihtah številni be-

gunci izgubili in zmrznili. V pristaniščih so jih prijete francoske oblasti in pognale nazaj na ladje.

V Kanadi so izsledili poseben sindikat, ki je pomagal Židom iz Evrope najprvo v Kanado in potem jih skrivoma pošiljal v Zed. države. V Zed. državi in v Franciji so odkrili agencure za ponarejanje potnih listov.

Poleg Židov bi radi na varno mnogi drugi nezaželjeni ljudje v omenjenih deželah, to je, ljudje, ki so zavrženi ali preganjani zaradi vere in še več je onih, ki so šikanirani vsled svojih prejšnjih političnih aktivnosti.

Veliko teh ljudi — največ

Židov — je prišlo sem legalno ne kot priseljenci, ampak kot turisti. Priseljenski komisar James L. Houghteling je kongresni komisiji poročal, da se 5.779 oseb, ki so od leta 1934 šli skozi Ellis Island v to deželo kot obiskovalci, ni še vrnilo, da si jim je rok bivanja že potekel.

Dejal je, da jih naseljenjske oblasti skušajo izslediti in jih vrniti od kjer so prišli.

Velika opozicija je proti predlogu, da bi Zed. države sprejele v svoje zavetje 20,000 otrok političnih in plemenskih preganjanecov iz Nemčije, dasi so zanj med drugimi bivši predsednik Herbert Hoover in mnoge druge znamenite osebnosti. Opozicionalcij so proti s stališča, da je že ameriške mladine

dovolj nepreskrbljene, pa ne bi bilo prav, če se ji bodočnost še bolj ogroža s priseljevanjem tuje mladine.

Fanatčni nasprotniki priseljevanja in tujerodec sploh pa se ukvarjajo najbolj v vprašanem, kako čimveč teh ljudi poslati "nazaj". Navdušujejo se za deportacije na debelo.

Fašizem je ustvaril torej tudi v tem oziru izjemne razmere, ki nam pričajo, da problem izseljevanja in priseljevanja ne more biti rešen drugače kakor vzajemno z vsemi deželami. Za vzajemnost pa današnje vlade nimajo smisla. Posledice trpe kajpada tisti stotisoči in milijoni ljudi, ki niso ničesar zakrivali.

V TEJ IN PRIHODNJI ŠTEVILKI

Kako čutijo naši sodrugi v sedanjih razmerah v starem kraju? Kolikšen je Hitlerjev vpliv v Sloveniji, posebno na Stajerskem? Čitajte o tem dve pismi uredniku, priobčena v tej številki.

Anton Zbajnik, glavni tajnik JSKJ, je objavil Adamičev predlog za rešitev "kulturnega zlata" v Sloveniji in slovenskih književnikov pred nevarnostjo koncentracijske kempe. Članek o tem je na 2. strani v tej številki.

J. Filipičev kritičen dopis o pristranosti JSKJ z ozirom na Prosvetno matico in cerkev je na 4. strani, enako komentarji in drugi kritični dopisi.

Članek o motivih rasnih protivojnih gibanj v Zed. državah je na drugi strani z naslovom "Keep America Out of War".

Kaj so "narodni" in kaj "mednarodni" socialisti? Članek o tem bo v prihodnji številki kot nadaljevanje razprave o JSZ in socialistični stranki.

V prihodnjih nadaljevanjih potopisa "Preko Atlantika" bo Frank Zaitz opisal še vtise s potovanja po Slovaški, Ogrski na Hrvaškem, v Srbiji, na Primorskem in o drugih krajih, ki jih je obiskal, na primer o Dolenjski, Gorenjski, Dalmaciji, Črni gori itd.

V tej številki je poleg navedenih še mnogo drugih zanimivih člankov in dopisov.

"Proletarec" je list za misleče čitatele. Pridobite mu novih naročnikov, ker je vreden, da ga razumni delavci čitajo in agitirajo za njegovo razširjenje.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE
NAROCNINA V Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75,
na četrt leta \$1.00.
Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopiši in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do ponedeljka
popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co.,
Inc. Established 1906.

Editor.....Frank Zaitz.
Business Manager.....Charles Pogorelec.
Asst. Editor and Asst. Business Manager.....Joseph Drasler

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Ave. CHICAGO, ILL.
Telephone: ROCKWELL 2864.

"Keep America Out of War"

Adolf Hitler je s svojim govorom na naslov ameriškega predsednika pred rajstogom dne 28. aprila protivojni propagandi v Zed. državah veliko pomagal.

Nedvomno imata Hitler in Mussolini v Zed. državah nekaj milijonov pristašev in oboževalcev. Vsi ti so proti Rooseveltovi politiki napram diktatorjema. Seveda zakrivajo svoje nagnjenje do Berlina in Rima s kampanjo, katere namen je ustvariti mnenje, da je Roosevelt tisti, ki provocira in ustvarja vojno nevarnost, ne pa fašizem v Nemčiji in Italiji.

Ameriški oboževalci Hitlerja in Mussolinija bi sicer bili za vstop Zed. držav v vojno, če bi bila vlada v Washingtonu taka, da bi pomagala Berlinu in Rimu. Ker vedo, da se to ne bo zgodilo v nobenem slučaju, so proti vojni. Tako na svoj način preračunano nudijo moralno pomoč fašizmu v Evropi.

Drug mogočen faktor proti politiki, ki bi lahko dovedla Zed. države spet v oborožen konflikt v Evropi, so pristaši ameriške izolacije. Ta ima za sabo tradicijo še iz Washingtonovih časov. Ustvaril je načelo, da je za to deželo najboljša in najpametnejša, če se ne zapleta v evropske špetire. Roosevelt sicer dokazuje, da tistih časov ni več, da je današnja človeška družba tako povezana med seboj, da sunek enega dela občutijo vsi — ampak pristaši izolacije imajo dober argument v prošli svetovni vojni, v kateri so Zed. države odločile zmago, a za lepa načela ničesar dosegle.

Omenjeni Hitlerjev govor je izolacionistom prillil olja na ogenj — češ, firerja je mogoče ukrotiti samo z vojno. Apeli in pridige nič ne izdajo — to je sam poudaril, in v diplomaciji, to je, v govorih, je prav gotovo toliko spreten kot Roosevelt. Če bi bil slednji pameten, bi se držal Hitlerjevega nasveta, da naj se briga rajše za probleme v svoji deželi, namesto da rešuje ves svet. Tako pa ga je Hitler zlahka osmešil. Roosevelt naj se torej umakne "iz Evrope". Taki so argumenti in nasveti pristašev izolacije.

Tudi takozvani internacionalci, med katere nasprotniki pršteva posebnost predsednika Roosevelta, nimajo v svojem boju proti politiki totalitarnih držav trdnih tal. Kajti Francija in Anglija uravnava svojo politiko zmerom s stališča njenih imperialističnih interesov — neglede na obrambo demokracije ali zaščite malih dežel. Hitler to venomer poudarja. Za dokaze ni v zadregi.

Proti nevarnosti, da se zapletejo Zed. države v vojno, delujejo pod stoterimi imeni vse pacifistične skupine — verske in politične. Protij nvanji politiki ameriške vlade, ki nas lahko privede na evropska bojišča, se je izrekla tudi AFL, cerkvene organizacije, razni ženski klubi itd.

Ameriška socialistična stranka je na dveh sejah svojega odbora sklenila odločno delovati proti vojni in ji nasprotovati, ako se dogodi, z vsemi svojimi močmi — in to tudi takoj, v kateri bi se spoprijete demokratične dežele na eni in fašistične na drugi strani — kajti po njenem mnenju bi to vseeno ne bilo nič drugega kakor kapitalistična vojna.

Socialno-demokratična federacija je v pogajanjih za združenje to stališče odklonila, kajti v slučaju, da se vojna dogodi, bo nedvomno podpirala moralno in drugače tiste sile, ki bi se borile s Hitlerjem in Mussolinijem.

Komunisti žele privedi Zed. države odločno na stran protinemskega tabora in pomagajo v tej propagandi. Njih pri tem vodijo izključno interesi sovjetske Unije.

Ameriško javno mnenje je torej v bistvu razdeljeno v dva tabora. V prvem kot v drugem deluje mešanica skupin in interesov. Vsaka skupina ima svoje posebne motive. Mnoge delujejo pošteno, marsikateri pa je bodisi pacifizem, ali pa vojno navduševanje, le sredstvo v dosego posebnega namena. Taktika teh torej ni iskrena.

V sedanjem razpoloženju javnega mnenja v Zed. državah je jasno, da je večina za geslo "Keep America Out of War". Hitlerja in Mussoliniju je to všeč. V Londonu, Parizu in Moskvi tega niso veseli. Vendar pa je to razpoloženje v naši deželi razumljivo in OPRAVLJIVO.

Ampak kaj, če se vojna vseeno dogodi? Težko, silno težko bo potem preprečiti magnetno vojne potegniti tudi to deželo v krvavi konflikt.

Kaj naj v slučaju vojne v Evropi stori delavstvo v Ameriki? Ali naj ji z vsemi močmi nasprotuje, kot ji bo socialistična stranka, ali pa pomaga kakor bo že mogoče onim silam, ki bi se borile za osjo Rim-Berlin? Realist ve, da bi bile simpatije vseh resnih zavednih delavcev v tem slučaju na strani onih, ki bi se borili z režimoma Italije in Nemčije. Kaj potem — to bi enostavno prepustili bodočnosti. Kar žele je, da padeta diktatorja, ki sta čezdalje večji strah Evrope. Njun zli duh se vidi mada širi tudi v druge kontinente. Nekdo se mu bo moral upreti.

Bogastva in beda

V Zed. državah je bilo glasom statistike ob prčetku tega leta 17 milijonov družin, ki so imele manj dohodkov kot pa je potrebno za dostojno preživljanje. Le 12 milijonov družin je imelo zadostne dohodke za dobro prehrano in potrebna udobja. Bogastev pa je v tej deželi dovolj, da bi lahko vse družine bile vključene v slednjem številu.

PRIVATNO PISMO, KI PA TUDI DRUGIM LAHKO VELIKO POVE

Ob svojem lanskem obisku v Evropi sem se seznanil med drugimi z zelo zanimivim sodrugom na severni strani Slovenije, ki mi je pred nekaj dnevi pisal med drugim:

Kakor vidiš, v "D. P." dosledno zasledujemo razvoj katastrofe češko-slovaške in to iz umljivih vzrokov, ker smo bili vendarle tesno zvezani z njeno usodo, črpali iz njenega dela in demokracije ter sploh upali, da bomo potem Češke tudi pri nas lažje držali svoje postojanke demokracije in socialne zaščite. Pa tudi sicer je njena usoda syarilna za vse manjše države v Srednji Evropi.

Zasledoval sem vsled tega pozorno v vaši "Prosveti", če bom našel kaj odmeva o zanimanju Amerike za Češko ter zlasti o delovanju Čehov v Chicagu, kamor se je zatekel dr. Beneš in tudi Masarykov sin, bivši londonski poslanik Jan Masaryk. Kakor veš, so si osnovali Čehi v Ameriki nekako drugo vlado, katere naloga je, boriti se zopet za osvobodjenje Čehov. Vendar v "Prosveti" ne najdem o vsem tem sobenega sledu. Očividno tamošnji redaktorji za to nimajo posebnega zanimanja, zlasti tudi ne stikov s Čehi, kar se mi zdi zelo pomanjkljivo in škodljivo, ker bi lahko to tudi vašemu delu in duševnemu nivoju le koristilo.

Iz čeških časopisov, ki izhajajo sedaj na Češkem, ni dobili nobenih informacij več, oziroma jih najdeš komaj med vrsticami, tu in tam kako zrnce. Gotovo pa imajo v Ameriki Čehi svoje časopise, v katerih lahko svobodno pišejo o svojih načrtih.

Ustregel bi nam torej, če se informiraš, kake časopise imajo Čehi v Chicagu, ali drugod po Ameriki, New Yorku, kateri so vodilni, socialistični in drugi demokratično usmerjeni in če nam od vsakega pošlješ po 1 izvod ter morda kar v našem imenu stopil z njimi v stik, če bi hoteli zamenjavati svoj list z našo — ki je, kar jim lahko dokažeš, kljub našim cenzurnim prilikam odločno usmerjena za prijateljske zveze s Čehi in tudi socialistična, kolikor nam to prilike sploh dopuščajo. To pa itak sam veš, pod kakimi razmerami delamo in pišemo. Vašega "Proletarca" pa ne dobivamo.

Iniciativa za rešitev slovenskih književnikov in njihovih knjig

"Nova Doba" z dne 26. aprila priobčuje uradno poročilo tajnika JSKJ Antona Zbašnika o pismu Louisa Adamiča v prid akcije za Slovenijo, oziroma njeno kulturo. Zbašnik pravi, da so enako okrožno pismo preleli od Adamiča vsi uradni slovenskih podpornih organizacij. V cirkularju jim predlaga, da naj skličejo sestanek v očigled, "da naši rodni Sloveniji preti prav silna usoda, kakršna je nedavno zadela Češko."

"Ali bi ne mogli ameriški Slovenci rešiti vsaj nekaj slovenskega 'kulturnega zlata'?" vprašuje Adamič in nadaljuje: "Ali naj mirno gledamo, da bodo morda poslani v koncentracijska taborišča taki predstavniki slovenstva kot so na primer pesnik Oton Zupančič, pisatelj F. S. Finžgar, Alojz Kraigher, Mile Klopčič, Alojz Gradnik, Ivan Pregelj, Juš Kozak, Angelo Cerkenik itd. ali da se uničijo slovenske literarne (knjižne) umetnine? Evropske države pošiljajo svoje zlato na varno v Ameriko. Ali bi se dalo kaj slonega ukreniti glede slovenskega kulturnega zlata?"

Adamič pravi, da on sam sicer nima nikakega načrta, prepračen je le, da nekaj bi moral ukreniti. Zato vse nadaljne ukrepe prepušča Adamiču slovenskim organiziranim skupinam. V članski (uradni) Prosveti z dne 26. aprila, v "Napredku", glasilu SSPZ, in v "Glasilu KSKJ" od istega tedna, ni nikjer ničesar omenjeno o Adamičevem apelu, dasi Zbašnik

Če ti je mogoče priti v osebni stik z dr. Benešom, bi bilo še najboljšo, mene osebno pozna, ker sem ga hodil večkrat pozdraviti kot predsednik tukajšnje Jugoslovansko-Cehoslovanske lige, ko se je vozil skozi — kot zunanji minister v Beograd in tudi v Prazi sem bil pri njemu parkrat na recepcijah na Gradu in tudi v njegovi vili. Če mu neseš s seboj — ga bo gotovo razveselilo. Tudi Martinek, ki je bil nekaj časa v Prazi, se je vrnil v Ameriko in je potem najbrž že pri vas v Chicagu. On ti bo še najlažje dal vse informacije radi zamenjave časopisa itd.

Pri nas živimo, kakor smo živeli. Najnovejša faza je razpust Delavske zbornice, odkoder so pometali klerikalci vse naše delegate in se vsedli sami v njo. Tukaj na meji pa rogoviljo Hitlerijanci in so imeli nedavno celo demonstracijo, v kateri je tudi malo kri tekla, da so jih nekaj pripeljali v mariborsko bolnišnico. Nevestni agitatorji so zvalili obmejne Nemce in tudi naše nezavedne mejaše, da so šli čakati Hitlerja v sprevidu in se drli: "Pridi Hitler in nam prinesi naš vsakdnevni kruh," pa so jih potem orožniki nagnali s pendreki in je sedaj mir. Vendar se mogočno obnašajo mariborski Nemci, ki imajo denar in sedaj tudi že svoj konzulat, ter so prepričani, da jih bo kmalu Hitler odrešil. V tem slučaju bi seveda morali mi povezati svoje cule, če bi bil še čas.

Prav veselilo bi me, če bi nam poslal tudi ti kakšno vest o vašem položaju in razpoloženju z ozirom na evropske dogodke, morda tako, da bi lahko objavili v —. Jaz si predstavljam razvoj dogodkov tako, da bo tukaj mir le tedaj, če se bo energično dvignila Amerika in stopila odločno na stran demokracije. Kakor vidiš v —, skušamo kljub vsem zaprekam ostati v stiku z ljudstvom in delati, kolikor nam dopuščajo. Če drugega ne, vsaj časopis širimo in s tem dramo skupnost ter ljudi na gotovi kulturni višini in jih odtegujemo tujemu vplivu, kar je za te čase mnogo. Od sporazuma s Hrvati si pa vsaj za naš pokret ne obetam ravno mnogo. Če bi dobil Korosec potem še večjo oblast v Sloveniji, bi nas udušil, kakor je monsignor Tiso zadavil preko

KDO SO ZASTOPNIKI BREZPOSELNIH

Pred nekaj tedni je kongresni odsek za določanje vsot iz proračuna posvetil posebno brigo preiskavi o ustroju WPA. Zaslijal je tudi dva predstavnika organizacije brezposelnih, ki jo poznamo pod imenom Workers Alliance. Ustanovili so jo socialisti in tudi vodili nekaj časa. Ko se je razvila v res impozantno zvezo ljudi, ki jih je kriza vrgla med brezdelne, so se ji pridružili tudi komunisti s svojimi Unemployment koncilii in v nji pričeli s običajno taktiko vrtnja od znotraj. David Lasser (na levi), predsednik Workers Alliance, je bil prva leta oglašen za socialista in soc. stranka ga je močno podpirala. Ko je komunistični vpliv prerastel socialističnega, je Lasser k njim, ni pa postal član njihove stranke. To je na vprašanja pred kongresnim odsekom odločno poudaril. Tajnik alijance je Herbert Benjamin (na desni). Ta je priznal, da je član komunistične stranke. Kongresniki so ju vpraševali o njenih poročilih komiterni v Moskvo, kdo jima je plačal pot v Rusijo, koliko imata plače in take reči. Lasser in Benjamin sta se sgrajala, da kongresni odsek napačno vrši svojo funkcijo, kajti nalogo ima preiskavati razmere v WPA, ne pa politična prepričanja odbornikov Delavske alijance. Povedala sta, da je njuna plača \$35 na teden in Alijanca jima plačuje tudi stroške.

noči socialiste" in Sokole v Slovaški.

Tebe in soprogo pozdravlja, tvoj udani —

Moja opomba. — Poraz Cehoslovaške je naše sodruge na Slovenskem silovito udaril. To vidite iz tu priobčenega pisma. Sodrugi na Čebnem in Slovenskem so si bili intimni prijatelji in obiskovali drug drugega posamično in v skupinah.

Zdaj jim je odtrgana ta zadnja vez s svetom, pa iščejo pomoč v ameriških listih, kaj je in kaj bo s Čehi...

Morda smo v tem oziru slovenski socialisti v Ameriki in pa slovenski napredni listi, ki o aktivnostih Čehov v Zedinjenih državah objavljajo zgolj kratke novice iz angleških listov res preko mere brezbrizni. Je pa v tem za nas nekaj-upravičenosti: kot znano, so imeli Čehi v Ameriki sijajno socialistično gibanje. Razbili so ga jim komunisti v razkolnih letih 1918-21, ko so se polastili njihove organizacije in jim jo razdrapano privedli nazaj. Od tedaj ne more več okrevati.

Cehi v Chicagu in Ameriki vodijo odslej češki "politišni" — povečini ljudje, ki so praktični na ta način, da so aktivni le, ako imajo oni koristi od tega.

Pred in med vojno so vodili češko delavsko maso v Ameriki socialisti Hlavački, Novaki, Novotniji, Glažerji, Stuhali, Beneš (Voja Beneš, brat bivšega predsednika republike) itd. Slovenski socialisti so se med njimi počutili kakor doma. Med češkimi politiki demokratske stranke se ne morejo. Naš prijatelj v starem kraju si kajpada predstavlja da so tukajšnji češki delavci socialisti kakor so bili včasoma tam, in da delamo skupaj, kakor smo med vojno in pred vojno.

Tuji vplivi, ki so razbili socialistično gibanje med ameriški Čehi, so bili voda na mlin "praktičnim" politikom, ki delujejo bodisi v demokratski, ali v republikanski stranki, kakor pač komu izmed njih boljše kaže. Beneš in Jan Masaryk se med njimi tudi ne počutita domača, a med narodom se.

Ako bi tuji vplivi ne demoralizirali tudi naših vrst, da bi lahko delali na svojem polju vsi, ki se smatramo za pristaše socializma, bi se morda znali bolj poglobiti v aktualne probleme, med katerimi je tudi današnja usoda Čehov, in jim bi aktivno pomagali. Tako pa imamo težave sami s seboj in s svojimi problemi, ki nas odvrčajo od dela na širših poljih. Ko sem dotičnemu sodrugu lani to pravil, se je čudil. "Tudi mi smo se ukvarjali z malenkostmi," je dejal, "a zdaj ne več. Ko bi mi imeli vašo svobodo, bi jo znali uporabiti. Saj še celo zdaj nisimo na tleh, vi tam pa bi lahko veliko imeli in bili vsemu svetu v vzpodbudo." — F. Z.

Soc. stranka in SDF

Eksekutiva soc. stranke je na svoji prošli seji v Detroitu izjavila, da ji je žal, ker je soc. demokratska federacija odklonila njene pogoje za osnovo združenja, kritizirala je odgovore omenjene federacije, ker se v njemu ni določeno izjavila, da-li je pripravljena nasprotovati vsaki kapitalistični vojni (namreč tudi vojni med demokratičnimi in fašističnimi državami), kakor to zahteva socialistična stranka. Eksekutiva socialistične stranke dalje poudarja, da ni SDF odgovorila nič določnega na pogoj socialistične stranke, da mora biti združenje le na osnovi samostojne delavske politične akcije, to je, da soc. stranka ne sme odobriti kandidature nikogar, ki bi bil kandidat na listi kake kapitalistične stranke.

Eksekutiva je SDF sporočila, da je pripravljena nadaljevati s pogajanjmi za enotnost in v ta namen ima poseben odbor petih, v kateremu je načelnik Norman Thomas.

Socialni zakoni v Penni v nevarnosti

Burgettstown, Pa. — Razmere za premogarje postajajo z vsakim letom slabše. Ko to pišem, imamo vsled neuspešnih pogajanj med UMW in družbami še zmerom "vacation without pay". Iz poročil je razvidno, da do sporazuma bržkone še ne pride tako kmalu. Tukajšnji premogarji so se vsled tega priglasiili vsi za brezposelnostno podporo, in kot čitamo v lokalnem časopisu, jo bomo po par tednih dobili, ako pogodba v tem času ne bo še sklenjena.

Od kar imamo v Pennsylvaniji republikanca Jamesa za governorja in republikansko administracijo, je začela socialnim zakonom, ki so bili sprejeti pod governorjem Eariom, slaba presti. Ene uničujejo sodišča s proglašanjem neustavnosti, druge mrevari legislaturo. Postave, ki so določene za v pokoj ali pa za spremembe v njih tako, da bodo brez koristi, so (navedel jih bom v angleščini) Full Crew Law (sprejeta je bila v korist železničarjev), Workingmen's Compensation ali takozvani Occupational Diseases (ta zakon določa delavcem podpore za boleznii, ki si jih nakopljejo pri nezdravih delih), Job Insurance, 40-Hour Week Law, Teacher's Tenure Act in še mnogo drugih je, ki jih hočejo uničiti ko hitro mogoče.

Governor James ima težkoče radi obljub, ki jih je siral v lanski volilni kampanji. Obljubil je balancirati budžet, izporočil pa je razvidno, da je njegov proračun za 125 milijonov dolarjev večji nego proračun prejšnje (demokratske) administracije.

V raznih oddelkih je odslovilo tisoče civilnih (državnih) uslužbencev, pred izvolitvijo pa je obljubil, da ako on zmaga, bo za delavce dovolj služb v privatni industriji z dostojno mezdno. Ostalo je kajpada pri obljubi, kakor zmerom.

Ne vem, kdaj bodo delavci spoznali, da le če se združijo v delavski stranki, bodo varovali svoje koristi, nikakor pa ne, če bodo le presedlavali z osla na slona in obratno! Politiški kapitalistični strank obljubijo v volilni kampanji vse kar kdo hoče, po volitvah pa na obljube pozabijo in delajo po svoje in v korist korporacij. Le kadar delavstvo pošlje v zakonodaje svoje zastopnike, bodo njemu služili. Dokler tega ne storimo, se bomo morali zadovoljevati samo z obljubami.

Joseph Krmel.

Teran se je oglašil

Ely, Minn. — Proletarec se izboljšuje po vsebini. Nič zato, če tu in tam malo uščipne, kajti to je potrebno. Škoda, ker se Frank S. Tauchar večkrat ne oglašil s svojimi možmi. Špela ima po mojem mnenju dober humor.

Zdaj pa druga stvar. Ali ni škoda dobrega lista, če ni v naselbinah razširjen kot bi lahko bil? Po železnem okrožju je ta list v naših boljših časih imel veliko naročnikov. Posebno na Elyju, kjer jih ima še danes največ. Še zmerom je tod dobro polje za agitacijo zanj. Ali ne bi mogli dobiti agitatorja, ki bi obiskoval naselbine po "misabih"? Sedaj samo menda stirje zastopniki, pa smo nekam pasivni. Vsaj zase vem to. Imam že 66 let in ulelen sem se. Včasem vem, da sem agitiral da kaj. Zdej mi ne gre več. Naj bi se torej koga našlo, ki bi trošil svoj prosti čas za dobro stvar, kakor smo ga nekateri drugi v mlajših letih in še potem ko je nas mladost že zapustila.

Ni samo Ely, ki potrebuje pomlajenje in agitacijo za Proletarca, za Majski Glas in Kolerdar. Vse naše naselbine ga potrebujejo več ali manj. Torej čitatelji Proletarca v severni Minnesoti, kaj se vam zdi: bo kaj moke iz tega apela? Kdor le ima voljo pomagati, naj sporoči svoj sklep upravništvu Proletarca. Veseli ga bodo in on njih. Le na ta način pride med nas spet več življenja.

John Teran.

Zabava družabnega kluba Slovenski center

Chicago, Ill. — Družabni klub Slovenski center bo imel domačo zabavo v soboto 13. maja v Centru. Dobra postrežba in godba.

Klub bo to pomlad spet znatno izboljšal svoja balinišča in postavil žarnice, da bodo člani imeli priliko igrati tudi ko se znoči.

Vsi, ki članarine še niso poravnali, naj to store čimprej. Potekla je meseca aprila vsem, razen onim, ki so pristopili po Novem letu.

Tole mi ne gre v glavo....:

Hrvati v Ameriki in Kanadi trošijo desetstisoče dolarjev na leto v razne starokrajске svrhe in osvobojujejo narod preko morja, a tu si ne morejo zgraditi niti ene dvorane, kakor je slovenska na St. Clairju v Clevelandu, in ne morejo vzdržati niti enega dnevnika, dasi je Hrvatov tu več nego Slovencev. Ali ni to čudno? — P. K., Cleveland.

KRITIČNA MNENJA, POROČILA IN RAZPRAVE

KOMENTARJI

Dolgotrajna pogajanja za sklenitev nove pogodbe med UMW in operatorji

Naš "round table"

Par sto tisoč premozarjev je od 1. aprila dalje brez zasluzba, ker se zastopniki družb z unijo UMW ne morejo sporazumeti. Stara pogodba je potekla 1. aprila. Prošli teden je začela v svrhu dosege sporazuma posredovati zvezna vlada. Prej je s to nalogo skušal uspeti newyorški župan LaGuardia; konferenca se je namreč vršila v New Yorku. Na sliki so od leve na desno Charles O'Neil, zastopnik operatorjev; Walter L. Robinson, predsednik konference; župan LaGuardia, in John L. Lewis, predsednik UMW.

V Ljubljani se bo konec julija to leto vršil "svetovni kongres Kristusa Kralja", kakor naznanja ljubljanski škof Gregorij Rožman. Pravi, da je to šesti kongres te vrste. Slovenci imajo zdaj priliko, da se postavijo pred vsem svetom. V ta namen pa je treba veliko denarja, zato se je škof Rožman obrnil s pismi tudi na mnoge ameriške Slovence, v katerih jih prosi za prispevke v ta namen, in kliče, "kder hitro da, dvakrat da!" Nekaj pism "predragim ameriškim rojakom" je škofova pisarna v Ljubljani poslala tudi slovenskim svobodomislemcem v Ameriki. Obrnila se je na nepravni naslov. Morda bi dosegla več ako bi pisala fantom pri Napreju v Pittsburghu, morda bodo oni kaj pomagali. Posebno "Naprejevi" ljudje, ki skušajo biti včasih bolj prijateljski cerkvi kot pa pravi cerkveni ljudje, bi mogoče kaj prispevali, ako se jim obljubi, da smejo oglašati ta kongres za "profitašističen", kakor so smeli oglašati tudi novega papeža za "antifašista".

Dočim se komunisti prikupujejo klerikalcem in jih kličejo v "enotno fronto za obrambo demokracije in verskih svobodščin", imajo naši sodržugi v Sloveniji s klerikalci čezdalje težji boj. Iz Delavske zbornice so vrgli socialistične uradnike in jih nadomestili s pristaši dr. Korošca. Volitve v Delavsko zbornico so režimovci kratkoročno zavrgli. Ako se končno vendarle odločijo zanje, jih bodo oni vodili tako, da bodo našli klerikalno večino, pa če jo dobe ali ne.

Kaj so muslimani v Bosni? Hrvatski listi dokazujejo, da so mohamedanci v Bosni in Hercegovini Hrvati, in to je baje nekoč javno priznal tudi muslimanski vodja dr. Spaho. Ampak ti "Hrvati" ves čas rajše sodelujejo s Srbi v Beogradu kot s Hrvati v Zagrebu, in Spaho je skoro stalno član vlade. Vsi trije: muslimani, Srbi in Hrvati, govore do malega enak jezik in se jim ni treba pričakati med seboj v tujem jeziku, kot so se morali na primer poslanci slovanskih narodov v bivšem državnem zboru avstrijske monarhije.

Jolietški rojak in glavni tajnik KSKJ ne veruje v politiko — namreč če je socialistična, drugače pa je njen prijatelj in se je poslužuje vsa leta v svoji "jednoti in v lokalni jolietški politiki in je tudi pridno uporabljal svoj vpliv. Nedavno je bil Zalar izvoljen za okrajnega pomožnega nadzornika (super-visorja). Kot običajno vsak politik, je tudi g. Zalar izjavil, da mu ni za čast, nego bo v svoji novi službi pomagal rojakom in davkoplačevalcem v splošnem.

Ameriška Domovina prevaja iz revije Saturday Evening post poročilo bivšega sovjetskega špijona generala Krivitskyja, kateri dokazuje, kako nesramno je Stalin izbral Španijo — oziroma španske lojaliste. Dolgo dolgo jim ni hotel po-

slati municije, in predno je to storil, mu je morala španska republikanska vlada plačati zanj v zlatu več kot je bila vredna. Krivitsky je nova priča, da so špijoni nezanesljivi. Čestokrat so napredaj dvema gospodarjema hkrati.

V. K. pravi v "A. S.", da se je po zadnjih voltvah v Jugoslaviji položaj toliko razčistil, da imajo zdaj od ljudstva nesporno pravico trije narodni voditelji: pri Hrvatih dr. Maček, pri Slovencih dr. Korošec, in pri Srbih pa še najbolj med vsemi g. Cvetković. Nato ugotavlja, "da imajo ti trije najboljše voljo, da uredijo notranje politično življenje v Jugoslaviji na osnovi popolne enakopravnosti vseh treh narodov..." — Ampak čemu ga ni dr. Korošec skušal rešiti takrat, ko je bil več let notranji minister in podpredsednik vlade, torej po stopnji prvi za premierjem!

Janko N. Rogelj je bil kako uro pod zemljo na ogledovanju železnega rudnika na Elyju. Ko bi bil v njemu vsaj par let, bi imel nekaj smisla tudi za socialne probleme. Tako pa pravi, da se je nezaupljivo oziral v močne opore, ki so na nekaterih krajih stisnjene kot male lesene vžigalice. "Imam samo eno željo, da bi vse te opore držale toliko časa, dokler si mi ogledamo ta rov," zaključuje Rogelj ta stavek. Z njim so bili namreč tudi drugi odborniki JSKJ.

Slovenci v Argentini napredujejo. Nedavno se je vršila med njimi prva nova maša. Sicer sta pred nekaj desetletji bila v Argentini posvečena dva rojaka za duhovnika, toda ne med Slovenci.

"Am. Slovenec" je priobčil oziroma najbrže ponatisnil uređ. članek, v katerem po "Pariser Tageszeitung" opisuje slovaška klerikalna voditelja monsignorja Tiso in profesorja Adalberta Tuko. O Tisu pravi, da je "spadal k tisti skupini politikujočih slovaških duhovnikov, ki so začeli svojo (politično) karijero že pod madžarsko vladavino in sicer kot madžarski domoljubi, ne pa morebiti kot slovaški narodnjaki. Šele leta 1918 (torej ob porazu Avstro-Ogrske) so se zavdali svojega slovaškega porekla.

Ves nadaljni članek je med vrsticami poln obsodbe nad takimi posvečenimi "Slovaki", ki so mešetarili proti čehoslovaški republiki zdaj z madžarsko vlado, zdaj s Hitlerjem in v. propastili težko pridobljeno neodvisnost in svobodo slovaškega naroda. Članek citira tudi hrvatskega škofa Šarića, ki se je o slovaških ministrih — monsignorjih in proti katoliškim političnim strankam kritično izrazil.

Članek v "A. S." se zaključuje:

"Visoki prelat je imel prav." Ali je "Am. Slovenec" obsodil s tem tudi slovensko klerikalno stranko in njenega voditelja dr. Korošca, ki je prav ta-

vaški politik Tiso ali kot je bil ko odličan duhovnik kakor slo-pokojni Hlinka? Ali pa je "A. S." priobčil tisti članek po nevednosti in neprevidnosti, ne vedoč, da s tem udari samega sebe? Kajti mar ni vedno simpatično pisal o slovaški Hlinkovi-Tisovi stranki?

Barbič postaja "famous". Prišel je že v uredniške članke glavnega slovenskega katoliškega dnevnika na Čermakovi cesti. Barbiča in njegovo filozofijo je krstil za "barbičizem". Sicer pa v teh časih iz-mov eden več ali manj ne dela razlike.

Nova taktika psevdokomunističnega slovanskega časopi-sja v Ameriki je zdaj "panslavizem". Tako iz slovenskega lista v Pittsburghu izvemo, da so Slovani mnogo pripomogli k polomu cesarske Avstrije in pri končnem obračunu s fašizmom bodo znali obrniti orožje na pravo stran.

Resnica je, da so se Slovaki do konca vojne borili za Avstro-Ogrsko, enako Slovenci in Hrvati, posebno na italijanski fronti. Le čehi edini so pokazali odprano in pasivno resi-stenco. In drugo, če Slovani na Poljskem in v Jugoslaviji zdaj ne znajo obračunati s fašizmom in napolfašizmom, kako more kdo izgubiti, da bodo jutri znali obrniti orožje na pravo stran? Neodgovorni listi sicer lahko pišejo tjavendano, ampak za čitatelje je to kvarno in tudi fašizmu tako pisanje nič ne škoduje. Le priznavanje resni-ce kakršna je in organiziranje boja na podlagi dejstev, ne po-božnih želja, je pametna, resna in učinkovita taktika. Seve-da, pristaši korumpiranega o-portunizma niso zreli zanjo. Njihovo pravilo je, da namen posvečuje sredstva, magari če so še tako nepoštena in uma-zana.

Zorkov apel v "Napreju" v prid "Cankarjevega Glasnika" je zalegel toliko kot je bilo pričakovati. Spet nekaj vrstic u-rediteljskega priporočila in pa neresnično zatrdilo, da so "Naprejevi" vsaj toliko udeleženi med naročniki "C. G." kakor naročniki drugih listov. Morda, ampak katerih listov?

Kaj neki je narobe z Oglar-jem-Grillovim dnevnikom "metropoli"? Mar se je okužil z manirami listov v Parizu? To vprašanje se mi je vrnilo še posebno, ko sem čital v njeni izdaji z dne 26. aprila Janševo brozgo. Pa vprašujete, čemu ni napredka! Kako pa naj bo? J. P.

V pojasnilo in protest

Ko sem prečital moj članek v Majskem Glasu pod naslovom Poglavlje iz industrije poljedelskih strojev? sem se ču-dil kako more urednik tako popolnoma predelati smisel članka. Ne bom omenjal vseh sprememb a zahtevam pa da se popravi stavek ki dela vtis da se skrivam, kar ni resnica. Ako se hoče kedo skrivati naj se na svojo pest, protestiram pa proti temu da bi me urednik predstavil čitateljem kot strahopetca, nisem bil to v preteklosti in nisem sedaj. Dotični stavek se glasi, v Majskem Glasu "ravno tako tudi ne v tisti McCormicovi tovarni v Chicagu v kateri sem bil jaz zaposlen". Jaz nisem tega nikdar zapisal to je urednikovo maslo namenoma ali nenamenoma, zapisal sem, V McCormicovi tovarni v kateri sem jaz zaposlen. So še druge stvari katere kažejo celo stvar čisto drugače kot sem pa jaz napisal, a jih za sedaj ne bom omenjal rečem pa to da to je moj zadnji članek ali dopis v listu Proletarec in drugih njegovih publikacijah. Soderžno, Justin Zajec, član Kluba št. 1 JSZ.

Obnovite naročnino, čim vam poteče. S tem nam veliko prihranite.

Rožni venec

Cleveland, O. — Spominjam se še, kako smo v starem kraju molili rožni venec ("roženkranc"). Posebno na kmetih v postnem času, v adventu in marsikje vsak dan. Kmet in vsi ostali v družini so garali od ranega jutra do poznega večera, ko pa se je stemnilo, je prinesla gospodinja na mizo kislega zelja in krompirja "v oblicah" in jih poklicala k večerji. Najprvo so olupili krompir in ga pospravili z zeljem vred. Tu in tam smo imeli zraven tudi kruh in morda še kaj boljšega.

Potem so pospravili, ta in oni je zazdehal, glavlar družine si je še parkrat pogladil brke, nato stopil h kljuki, kjer je visel "paternošter" in začel prebirati ko lešnik debele jagode in moliti "naprej". Na vsakih deset je bila ena večja, in tista je pomenila Očenaš. Vsi so klečali, gospodar pa je monotono ponavljal, "ki je za nas križan bil", "ki je za nas v nebesa šel" itd. Gospodar je ponavljal eno in isto večer za večerom, leto za letom.

Včasih se je kdo tudi zmotil, posebno v zaspanosti. Spominjam se gospodarja, ki je pri prebiranju rožnega venca dejal, "ki je za nas v nebesa skočil". Za hip se molitve prenehala, da smo se nasmejali, in potem se je nadaljevalo.

Tudi urednik Nove Dobe Tone Terbovec se je zadnjič enkrat tako zmotil. Tudi on prebira že nekaj let isti "paternošter". O dobri molitvi, nepristranski jednoti, najboljši jednoti, dobrotorni jednoti, složni jednoti itd., itd. Tako se takih litanij nauče zlahka tudi tisti, ki niso člani. Tudi jaz jih že znam. Pred par meseci pa se je zmotil in zapisal, da se njihova organizacija bavi zgolj z zavarovalninami, kar se je izkazalo za praktično. Verjamem, da so zavarovalnine teh organizacij glavna stvar. Ampak nevtralnost v verskih in političnih zadevah — to je pa nekaj drugega.

Da bomo na jasnem, čemu to pišem, bom navedel slučaj, ki pa je bolj pravilo omenjene organizacije, oziroma njenih vodij, kot pa slučaj. Zbašnik, Terbovec, Rogel itd. oznanjajo, da je njihova organizacija naj-napredna in najbolj nepristranska. Rogelj to še posebno povdarja. Ni je naprednejše jednote ali zveze, kakor je njegova.

Anton Okoliš to "potrjuje" z izreki gl. porotnega odbora, kateremu predseduje. Mar mislite, da je Mr. Okoliš nepristranski? V Barbertonu ga o-sebno poznajo in vedo, kakšno je njegovo prepričanje. Tudi pri "Novi Dobi" vedo in v glav-nem odboru.

Pred par leti je bilo neko društvo JSKJ obtoženo, da spada k Prosvetni matici, "ki je protiverska ustanova". Društvom razpošilja brezbožne knjige in sploh širi proticerkveno in socialistično misel. Ta velika glava je vzela tožbo po sklepu glavnega odbora resno in pretres in natančno preiskala kako in kaj v tej deželi in na severnem tečaju. Tako je ugo-

govila, da je pripadanje društva JSKJ k Prosvetni matici kršitev pravil in denarja iz društvene blagajne se ne sme izdajati v take svrhe.

V izdaji z dne 16. februarja to leto je v svojem dopisu nekoliko okrtala gl. porotni odbor radi njegovega stališča proti Prosvetni matici Mary Bernik iz Detroita.

Mr. Okoliš ji odgovarja sledeče:

"Kritiziranje gl. porotnega odbora od strani sestre Mary Bernik v našem glasilu z dne 16. februarja 1939 me je pri-vedlo do tega, da bom skušal še bolj jasno tolmačiti nepristranost naše jednote in pa dokazati, da se je že večkrat poizkusilo razširjati nauke socialistične stranke in pa protiverstvo med naše članstvo potom društev. Indirektno seveda in pod krinko izobrazbe in n-prednosti in pa takozvane delavske izobrazbe." itd.

Tako sodi pod naslovom "Iz urada predsednika gl. porotnega odbora" Mr. Okoliš. Ali ne zveni iz vsake njegove besede klerikalni duh? Ali je kdo izmed omenjenih, ki molijo svoj "roženkranc", pripravljen trditi, da je Okoliš objavil svoje "tolmačenje" na osnovi nepristranosti? Nihče ne bi pošteno mogel trditi kaj takega, kajti izrek je striktno v korist cerkvenega razlaganja naprednih aktivnosti in očitno je, da je on pripravjen tolmačiti "nepristranost" svoje jednote tako, da je cerkvi v korist in delavskemu gibanju v škodo.

V društvu Sv. Janeza Krstnika je bila precej huda afera v času, ko so zidali novo cerkev sv. Vida. Članstvo je sklenilo, da se daruje iz društvene blagajne za cerkev \$500. Napredno članstvo se je proti sklepu večine pritožilo. Na protestno peticijo se je podpisalo 73 članov.

In Okoliš, ki je tako NEPRISTRANSKI, je razsodil, da ima društvo PRAVICO dati iz društvene blagajne \$500 — namreč za CERKEV — ne sme pa dati 3 ali 4 dolarje za PROSVETNO MATICO...

Ze večkrat sem poudarjal, da igrajo "roženkrancji" noja — namreč tisto perutninsko žival, ki zatakne glavo v pesek, kadar noče videti resnice.

Čemu to pišem? Zato, ker se mi blufanje gnjusl, pa ga razgaljam. Naj torej tisti člani, ki bodo to čitali, ne mislijo, da sem proti njihovi JSKJ, ali da ji hočem škoditi v kampanji, ampak sem odločno proti h-inavstvu onih, ki trdijo nekaj, počno pa povsem nasprotno. Pišem torej samo proti lažinaprednjakom in krivim pismarjem Okoliševih sorte. Morda jih boste na ta način laglje spoznali, kakor pa če jih vam nihče ne bi predstavil v pravi luči. Če to storite, boste pravila lahko preuredili tako, da jih tudi "nepristranski" stebri ne bodo mogli izrabljati nazadnjaštvu in cerkvi v korist.

John Filipič.

Podaljšanje delavnika

Vlada v Franciji je delavnik diktatorsko podaljšala s 40 na 45 ur in v municijski industriji na 60 in več ur, ako potrebno.

Aktivnosti kluba št. 1 JSZ

Chicago. — Na prošli seji kluba št. 1 je predaval s. Joško Oven o svojih vtisih v Mehiki, kjer je bil nekaj tednov z ženo in hčerko. Omenil je na kratko tudi svoje mnenje o sedanjih razpravi z ozirom na bodočnost JSZ in njene odnošaje s soc. stranko.

Klub je sprejel resolucijo za osvoboditev petih premozar-skih fantov v južnem Illinoisu, ki so bili obsojeni na dolge zaporne kazni zaradi izgredivov v njihovem okraju. Dogodili so se ko je bil bratomorni boj med unijama PM in UMW na višku. Zdaj obe pomagata v kampanji, da se jih izpusti iz ječe.

S. Pogorelec je poročal, da znaša prebitek priveditve 11. marca, ki se je vršila v korist Proletarca in žrtev fašizma v Španiji približno \$160.00. Nekateri vstopnic še niso poravnali. Ko to store, bo znana točna vsota. Prebitek gre pol in pol v omenjena namena.

Te seje se je udeležil tudi novi okrajni organizator socialistične stranke Harry Fleischman. Poročal je o svojem delu, ki je naporno, kajti postojanke je treba graditi takorekoč zopet od kraja.

V nedeljo 28. maja se bo vršila v Slov. del. centru konference klubov JSZ in društev Prosvetne matice za Illinois in Wisconsin. Klub bodo na nji zastopali Joško Oven, Frank Alesh, Joseph Drasler, Vinko Ločnikar, Justin Zajec in Kristina Turpin. Pevski zbor "Sava" in mladinski odsek JSZ izvolita svoje zastopnike.

V nedeljo 7. maja ob 1:30 pop. se vrši na 549 W. Randolph St. seja članstva socialistične stranke v Chicagu.

Klub št. 1 priredi v torek 4. julija piknik v korist Proletarca pri Keglu v Willow Spring-su.

Tajnik je poročal, da so do zdaj vstopnice za Silvestrovo zabavo vse poravnane. Prebitek je znašal \$115. V klubovi blagajni je bilo 31. marca \$403.

Koncert pevskega zbora "Sava" se vrši v soboto 20. maja v dvorani SNPJ.

Pri razprodajanju "Majškega Glasa" sodelujejo mnogi člani in članice. — P. O.

USSR potrebuje zaveznik

USSR je vsled Hitlerja in Mussolinija v težki zagati. Slednja dva hočeta, da naj bo nevtralna, dokler ne obračunata z Anglijo in Francijo. Potem pa bi vzela sovjetsko Unijo na vrsto, Nobena teh držav ji ni prijateljca. Ampak nekam bo morala iti — in kot zdaj znamenja kažejo, bo šla USSR skupno z Anglijo in Francijo, ker sta zanj to dve državi manjše zlo kakor pa os Rim-Berlin.

Titelni

Cleveland, O. — Slovenci gremo z duhom časa še mogoče bolj kakor drugi narodi. Dokaz je tole: Italijani so dobili Mussolinija. Dali so mu titel "il duce"; Nemci imajo Hitlerja; njegov titel je "firer"; Španci imajo generala Franca; tudi on ima lep fašističen titel; in Slovenci v starem kraju pa imajo Korošca, katerega so krstili za "vodjo".

Nekateri člani JSKJ so dali tajniku Antonu Zbašniku titel "oče otrok" (namreč v smislu jednotnega mladinskega delca); pri naši dšni domači zvezi pa je bil tajnik J. Gornik označen za "očeta zveze". On pravi: "Poslušajte in ubogajte, če sem res vaš oče."

Pa recite, če nismo gadje! Pogruntali smo jo tudi s kampanjo "dobro volje", ki pomeni, "vsi v našo dično domačo zvezo." Prostora v nji je zado-sti za vse, če pa bomo zanj v stiski, lahko vzamemo cerkev sv. Vida. Zupnik Pomikvar itak ne more zmagovati dolga, ki ga ima cerkev v SDZ. Znaša okrog \$175.000. To posojilo v naši zvezi cerkvi sv. Vida so odobrili med drugimi J. Gornik, Kušan in Janko Rogelj.

Tudi napredni slovenski delavci lahko delajo v kampanji, predvsem oni, ki so člani SNPJ. Očetov sicer nima, ne posebno poudarjenih titelnov, ampak je vredna, da delajo zanj brez očetov. — John Filipič.

Seja odborov JSZ

V petek 5. maja se bo vršila v SDC seja odborov JSZ in PM. Na dnevnem redu bodo važna vprašanja o našem pokretu in drugih zadevah.

AUTO DRIVERS ATTENTION!

The Financial Responsibility Law in Illinois is now in effect.

If you damage others' property or life and cannot pay for the damages, your state license plates and drivers license will be revoked beginning with May 1st.

Be certain you are adequately protected.

public liability
property damage
fire, theft and
comprehensive
collision — through —

DONALD J. LOTRICH
INSURANCE — REAL ESTATE — NOTARY PUBLIC

Phones: Bus, Lawndale 2344—Res, Rockwell 8426

2634 SOUTH LAWNDALE AVENUE CHICAGO, ILL.

ZA LICNE TISKOVINE
VSEH VRST PO ZMERNIH CENAH
SE VEDNO OBRNITE NA UNIJSKO TISKARNO

Adria Printing Co.

1838 N. HALSTED STREET, CHICAGO, ILL.

Tel. Lincoln 4700

PROLETAREC SE TISKA PRI NAS

ŠE ENO STAROKRAJSKO PISMO

F. Z.

Mlad slovenski sodrug — namreč po letih, ne pa po aktivnostih, ki se veliko trudi, da socialistično gibanje v Sloveniji živi in se širi, mi piše med drugim:

Dogodki po svetu se vrše in spreminjajo tako naglo, da jim človek skoro ne more več slediti, zlasti pri nas v Evropi, ko izginjajo preko noči iz zemlje vidov države malih narodov. Včeraj Avstrija, Čehoslovaška, danes Albanija in kdo more vedeti, kateri narod je sedaj na vrsti.

Seveda tudi pri nas nemški nacizem ne miruje. Peščica tukajšnjih Nemcev ruje in širi propagando za Hitlerja. Ti agitatorji napovedujejo, da bo kmalu prišel odrešenik — Hitler, ki bo odrešil vse zatirane Nemce v Jugoslaviji. Propagando vrsto zaenkrat še samo sinovi bogatih nemških meščanov, ki imajo na žalost najlepša posestva posebno v naših obmejnih krajih in imajo precej lahko delo z agitacijo in vplivom na Slovence, zlasti revnejše sloje — viničarje in male kmete, ki so po večini odvisni od posestnikov vinogradov, nemških fabrikantov itd. Najboljši zaveznik nemških agitatorjev in provokatorjev pa so nizke mezdne brezposelnosti, ki je ravno v obmejnih krajih izredno velika. Par milijonov dinarjev bi zadostovalo, da se poživijo gospodarstvo in odredi jo javna dela in s tem zaposli brezposelne. Takoj bi bila osemogledna podtalna agitacija nemškega fašizma pri nas, ki lahko postane usodna. Toda:

"Bog je visoko, Beograd pa daleko."
Gotovo zasleduješ, kako rešujemo pri nas hrvaško vprašanje! Za rešitev tega vprašanja je danes morda najbolj ugodna prilika. Gorje pa, ako bomo tudi to priliko zamudili. V tem slučaju nas gotovo čaka usoda CSR. Režimovci nam sicer dnevno zatrjujejo, da smo obdani od samih prijateljev, s katerimi imamo najlepše odnose. Kako pa to prijateljstvo v resnici izgleda, pa najbolje dokazujejo podjarmljenje malega albanskega naroda, ki je že doslej bil samo orodje Italije, sedaj pa je preko noči izgubil svojo neodvisnost. Razumel boš, da je zato tembolj upravičena naša bojazen pred takimi prijatelji, s katerimi nas tolažijo gospodje od zgoraj.

Delavski razred bi napram vsem tem pojavom edini lahko uspešno pomagal. Toda kapitalizem se tudi pri nas silno boji razmaha socialističnega delavskega gibanja in bo raje dopustil tuje, da gospodarji nad našo zemljo, da se izogne nevarnosti, ki bi mu pretela s strani zavednega delavstva. Klerikalizem si je zlasti pri nas v Sloveniji z zadnjimi volitvami, ki prav gotovo niso bile izraz ljudske volje, temveč pristna kopija volitev v fašističnih državah, utrdil svoje pozicije. Ta klerikalizem vidi samo enega nasprotnika, t. j. delavski razred. Te dni so se po fašističnem vzorcu organizirali klerikalni sindikati polastili poslednje socialne institucije — Delavske zbornice. Tri leta so

Dolg proces za komuniste dobro končan

Komunistični agitator Joseph G. Strecker v Hot Springs, Ark. je bil obtožen na podlagi zakona za deportiranje tujcev, ki propagirajo nasilno

JOSEPH G. STRECKER

strmoglavljenje ameriške vlade. Strecker je bil rojen v Avstriji. Pred sodiščem je priznal, da je komunist, da je dolgo ni več član. Njegovi ljudje so organizirali obrambno akcijo, da ga ubranijo pred deportacijo. Zadeva je končno prišla na vrhovno sodišče, ki je odločilo, da to, če je kdo bil kdaj član komunistične stranke, ni zadosten vzrok za deportiranje. Strecker torej lahko ostane v tej deželi. Pred delavskim departamentom je še par drugih sličnih slučajev. Zagnani deportiranja citirajo iz starih zapiskov komunistične revolucionarne proglose, odvnetih obtožnic, ki so naobrtano pričajo, da se nič ne ve, kdo je pisal dotične programe, kajti komunistična stranka je za demokracijo, za upoštevanje volje večine in proti nasilnim metodam.

socialistični sindikati, ki so imeli v Delavski zbornici večino, zaman zahtevali, da se razpišejo volitve. Namesto volitev so sedaj bili imenovani v to institucijo le člani "Jugorasa". Vse ostale svobodne strokovne organizacije pa so ostale brez zastopstva v tej instituciji, ki jo izključno vzdržujejo s svojimi prispevki delavci sami.

Da "Jugoras" in slovenski klerikalizem nima izvzemši par plačanih koristolovcev nobenih pristašev med delavstvom, najbolje potrjuje to, da si ne upajo razpisati tajnih volitev v to institucijo.

Tako sem ti na kratko opisal le nekaj težav, s katerimi se moramo boriti. Kljub vsemu pa malodušja med nami ni, nasprotno opažati je, da bodo morda vse te nevarnosti in pritiski najprej iztrezili delavstvo in ga zdramili iz omotice, s katero ga skuša uspavati reakcija in fašizem. Razen tega pa smo prepričani, da bo v najbližnjem času izbruhnila vojna.

"Proletarac" sem po tvoji vrnitvi v Ameriko videl le en izvod. Ameriškega družinskega kalendarja nisem dobil že dve leti.

Zelo radi bi čitali tvoj potopis, o katerem nam pišejo, da je zelo zanimiv. Veselilo nas bi čuti odboje drugih, kaj mislijo o nas.

Lepe pozdrave vama pošilja

Predstava soc. stranke

Chicago. — Soc. stranka čikaškega okraja bo imela predstavo v korist svoje blagajne v soboto 20. maja ob 8:30 zvečer v Repertory teatru, 29th East 7th (Balbo) St. Vprizorjena bo igra "One Third of a Nation". Tiče se stanovanjskega problema revnih ljudi, ki žive v slumsih. Vstopnice so po 50c, 75c in \$1.00.

Hitler mora v nova osvajanja, ali pa bo propadel

(Nadaljevanje s 1. strani.)
jave, da je Jugoslavija zdaj v zvezi "proti-komunističnega" pakta, le nista hotela podpisati. Kaj bo z Jugoslavijo, ne more danes nihče uganiti. V tej številki Proletarca sta dve pismi sodrugov iz Slovenije, iz katerih čitatelj lahko brez truda uvidi, kako v silnih težkočah se tam čez gibljejo naši ljudje (socialisti), in kako arogantno nastopajo naciji, ki imajo tudi med Slovenci prilžno pristašev. Klerikalci, ki vladajo Sloveniji, pa so pač navezani, hočejo ali nočejo, na politiko Vatikana in Mussolinijevega Rima.

Konferenca JSZ in PM bo v nedeljo 28. maja

Chicago, Ill. — Tajnik Konference klubov JSZ in društva Prosvetne matice za Wisconsin in Illinois je nedavno raspisal društvom in klubom pismo sledeče vsebine:
Cenjeni bratje in sestre:
Naznanjam vam, da se vrši prihodnje zborovanje Prosvetne matice tega okrožja v nedeljo, dne 28. maja, pričetek ob 9:30 dop. v Slovenskem delavskem centru, 2301 S. Lawndale Ave., Chicago.

Kot člani Prosvetne matice se vabljani in vas ugriram, da izvolite par zastopnikov(nic), ki postaja reprezentirala vašo organizacijo na tem zborovanju. Mislim, da mi ni treba poudarjati o važnosti teh zborovanj za širjenje napredne delavske misli med nami, in za razmah našega kulturnega gibanja. Upam torej, da bo vaše društvo ali klub zastopan na tem zborovanju v Chicago zadnjo nedeljo v maju.

Sodružno, Anton Garden, tajnik, 2657 S. Lawndale Ave.

Op. tajnikom: Prosim sporočite mi imena vaših zastopnikov ali zastopnic pred zborovanjem. Hvala! — A. G.

Kampanje

Cleveland, O. — V metropoli je na nogah vse "kar leze in gre". Ljudje tekajo od hiše do hiše in iščejo, kakor da smo odkrili zlata polja.

Novi člani iščemo. Vse naše bratske organizacije so razpisale kampanje za pridobitev novih članov, vrh tega pa tudi bratje Hrvati za svojo Zajednico. Vse tekmuje, kdo bo več dobil, in vse sprejemno, najraje pa mladino. Otroke imamo radi. Silno so nam pri srcu in v velikih skrbih smo zanje. Če jih ne dobimo, so izgubljeni, pravijo iskanci. Izgubljeni, ki naš rod in izguba za blagajne. Ampak kako to, da je tako malo mladine? Slovenske žene, poskrbite, da je bo več! Tak je klic iskalcev. — John Filipič.

Popravek k zapisniku konference v Pa.

Burgettstown, Pa. — V zapisniku konference klubov in društva Prosvetne matice, ki se je vršila v Moon Runu dne 26. marca, je v našem poročilu neopazoma, na primer, da ima klub št. 19 JSZ 20 članov. V resnici sem poročal, da jih ima 9. Dalje, da smo skupno z društvom št. 287 SNPJ naročili 20 iztisoč Majskega Glasa, torej ne vsak po 10 izvodov.

Društvo "Slovenska gorica" št. 287 SNPJ priredi v soboto 13. maja zvečer veselico. Priporočam sodrugom in somišljenikom, da se je udeležijo vsi, ki morejo, kajti to društvo je napredno in nam rado pomaga.

Časa za čitanje smo imeli v izobilju posebno pred 24. aprilom, kajti deževalo je vsak dan in v rove nam po 1. aprilu tudi ni bilo več treba. — Jos. Krmel.

Igra z "jugoslovanstvom"

Pittsburgh, Pa. — Dne 7. maja se bo tu vršil shod Srbov, Hrvatov in Slovencev v "obrambo Jugoslavije" ali nekaj sličnega. Sklicatelji pravijo, da naj pridemo vsi, da pokažemo ljubezen do domovine svojih očetov, kateri smo doživi nuditi svojo pomoč. Med sklicatelji je bivši in sedanjji komunistični vodja S. Loven, ki je še pred nekaj leti napadal vsakega, ki je govoril o "ljubezni do domovine", nato se je prelevil v hrvatofila, zdaj pa je spet Jugoslovan. Glavni govorniki bodo ljudje njegove sorte. Za reklamo shodu so glavni odborniki HBZ, KSKJ, JSKJ in SNS. Nepoučeni bodo seveda rekli, da so govorniki imenito povedali in da jih bi še poslušali. Nepriključna je le, da ti govorniki govorijo vsake kvatre drugače. — P.

Vabilo balincarjem

Chicago. — Slovenski družabni klub Slovenski center vabi vse balincarje na sejo v petek 5. maja zvečer. Seja bo v Centru. — J. Sprohar.

LISTNICA UREDNISTVA

F. B., Cleveland, O. — List bil že napolnjen, ko smo prejeli tvoj dopis Bo v prihodnji številki.

BORBA DELAVSTVA V SLOVENIJI

"Delavska Politika" z dne 8. aprila ima članek, ki je pisan tako, da ga znanj med vrsticami čitati le čitatelji v starem kraju. Ako bi bil protest izražen naravnost, bi bil cenzuriran.

Očividno je članek protest proti vladni osvojitvi Delavskih zbornic, v katerih so doslej imeli socialisti v Ljubljani, Mariboru in drugje veliko večino mandatov.

Ampak volja za odpor slovenskega socialističnega delavca je neupogljiva. Članek iz omenjenega lista se glasi:

"Nad pol stoletja se že naše svobodne strokovne organizacije bore za pravico in kruh slovenskega delavca.

70 let nazaj sega naše delavsko socialistično izobraževalno gibanje, ki je večinoma brez podpore slovenske inteligence dvigalo duha našega delavca in mu odpiralo široka obzorja. Le veliki duhovi iz slovenskega razumnštva kakor Ivan Cankar, H. Tuma, Dermota, Lončar so z vsem srcem in dušo delali v tem gibanju.

46 let je minulo, odkar je začel izhajati naš časopis "Delavec".

Pol stoletja tradicije imamo za seboj in v tej sorazmerno kratki dobi je socializem vidno preobrazil našega delavca: industrijski revirji kažejo največ politične zrelosti in vztrajnosti, v industrijskih revirjih je največ kulturnega življenja, v njih se čita največ knjig in časopisov, v teh revirjih v primeri s kmečkimi okraji skoro ni nobene kriminalistike. Naše organizacije se bore ne samo za kruh, temveč tudi vzgajajo delavce in sicer v duhu človečnosti; zato je danes naše delavstvo cvet našega ljudstva.

Naše gibanje si je moralo priboriti pravico do življenja ob stalnem odporu avstrijskih oblasti in tistih, ki so zastopali avstrijski duh na naših tleh. Drugi so prejemali podpore, mi smo vedno poudarjali svobodo. Boj nas je utrdil in danes smo močnejši in enotnejši v sebi kakor kdajkoli. Tudi delavci "Jugoslovanke" strokovne zveze" vidijo v nas prijatelje in nasprotniki bodo zblizali polagoma vse delavstvo, odnosno bodo pripomogli, da bo med vse delavstvo prišlo spoznanje.

Naše gibanje se je srečevalo z različnimi nasprotniki: ne samo s kapitalisti, temveč tudi s parveniji, hoštaperji, fašističnimi domišljavci vseh vrst in ljudmi brez značaja, ki so iz besednih revolucionarjev postali prvoboritelji reakcije. Vselej in vedno smo jih odpravili in po vsakem boju je bila naša zrelost večja.

Danes ima celotno naše delavsko gibanje to poslanstvo, da zbere okrog sebe sploh vse, kar je zdravega v našem ljudstvu, vse svobodoljubno čuteče in misleče ljudi.

Nekateri hočejo spremeniti delavske samouprave v brez-pomembne urade, pa baš proti tem bo delavstvo ustvarilo svojo resnično samoupravo. Kdor misli, da se da na dollfusovski način uničiti pol stoletna tradicija, bo doživel težko razočaranje na samem sebi.

Petdeset let smo delali hlap-

TISKOVNI FOND PROLETARCA

VIII. IZKAZ
Cleveland, O. Po 50c: Frank Rant in Neimenovan; Anton Colarić 45c; po 25c: Anton Peterle, John Lončar, Frank Volkar, Nick Fumić, Frank Tomšič in Jennie Dagarin, skupaj \$2,95. (Poslala Jennie Dagarin.)
Chicago, Ill. Joseph Oblak 50c; po 25c: Frances Wouk in Rose Laflame, skupaj \$1,00. (Nabral Joseph Oblak.)
Virden, Ill. Fed. SNPJ centralni Illinois \$1,00. (Poslal Frank Hertsch.)
Piney Fork, O. Nace Zlemberger \$1,00.
Greensboro, Pa. Johanna Pečjak 25c.
Chicago, Ill. Louis Steblay 50c; John Potokar 35c, skupaj 85c.
Pueblo, Colo. Nabrano v veseli družbi \$3,50. Prispevali so: po 50c: Martin Miklich, Frank Tomšič, Pete Tomic, Antonia Klun, Matija Starčević, Frank Beltezar in Frank Brayda. (Poslal Frank Beltezar.)
Skupaj v tem izkazu \$10,55, prejšnji izkaz \$367,38, skupaj \$367,93.

Seja kluba št. 49 JSZ

Cleveland — Seja kluba št. 49 JSZ se vrši v petek večer 5. maja v čitalnici Slov. del. doma, 15335 Waterloo Rd. Pričetek ob 8. zvečer. — F Barbič.

Tudi naša mladinska odseka delujeta

Chicago. — Junior Guild JSF je imel par dobro obiskanih sedanj, na katerih je imel tudi predavatelj. Na prihodnji v petek 5. maja bo predaval Joseph Drasler

V soboto 27. maja priredi v Centru zabavo s sodelovanjem odseka Comrades, v katerem je naš mladi naraščaj.

Kongres brez smisla za rešitev najvažnejšega socialnega vprašanja

(Nadaljevanje s 1. strani.)

mladimi iz dveh razlogov. Od mladih pričakujejo večje produktivne sile in pa plačajo jim manj, kot so plačali odslovljenim. Mislijo, da so na ta način dvojno na dobičku.

Ampak njihov sistem se maščuje tudi nad mladino. Prvič, tudi med njo je velik odstotek fantov in deklet med nezaposlenimi, in drugič, plačujejo posebno nekatera podvzeta "tako sramotno malo, da si marsikak fant misli: "Boljše krasti, kot pa delati zastonj."

Ker je pozornost ameriške javnosti vsled napetosti v Evropi obrnjena na svetovne dogodke in razmere, je vprašanje brezposelnosti prišlo spet nekam v ozadje, dasi je baš to najvažnejši problem, ki ga je treba rešiti. Nikakega razloga ni, čemu odlašati z njim, kajti dežela ima vse pogoje, da brezposelnost lahko in uspešno odpravi vsemu ljudstvu v korist, razen pijavkam, ki poznajo edino le sebe in svoj pohlep po kupicnju bogastev.

PRIREDBE KLUBOV J. S. Z.

V sledečem seznamu so priredbe klubov JSZ, konferenčnih organizacij in socialističnih kulturnih društev:

MAJ
MILWAUKEE, WIS. — Predavanje o položaju v Evropi v nedeljo 7. maja v S. S. Turn dvorani nad avspicijo klubov št. 37 in 180 JSZ. Predavatelj Frank Zaitz.

CHICAGO, ILL. — Kencert "Save" v sgboto 20. maja v dvorani SNPJ.

CHICAGO, ILL. — V soboto 27. maja zabava mladinskih odsekov kluba št. 1 Junior Guild in Comrades

CHICAGO, ILL. — Konferenca klubov JSZ in društev Prosvetne matice za severni Illinois in Wisconsin v nedeljo 28. maja v Slov. del. centru.

JUNI
CLEVELAND, O. — Piknik kluba št. 27 JSZ in "Zarje" v nedeljo 25. junija na Močilnikarjevi farmi.

JULIJ
CHICAGO, ILL. — Piknik v korist Proletarca v torek 4. julija pri Keglu v Willow Springsu.

WAUKEGAN, ILL. — Piknik kluba št. 45 JSZ v nedeljo 30. julija.

CLEVELAND, O. — Piknik soc. kluba "Delavec" št. 28 JSZ na Zornovi farmi, Bradley Rd., Brooklyn, v nedeljo 30. julija.

AVGUST
Canonsburg, Pa. — Piknik kluba št. 118 in Konferenca JSZ za zap. Penno 20. avgusta na Drenikovem parku v Strabane, Pa.

OKTOBER
CHICAGO, ILL. — Dramska predstava kluba št. 1 JSZ v nedeljo 29. oktobra v dvorani SNPJ.

NOVEMBER
CHICAGO, ILL. — Koncert "Sav." v nedeljo 26. novembra v dvorani SNPJ.

CLEVELAND, O. — Koncert soc. Zarje na Zahvalni dan 30. nov. v SND na St. Clair Ave.

DECEMBER
CLEVELAND, O. — Plesna veselica kluba št. 49 JSZ na božični dan 25. decembra v Slov. del. domu na Waterloo Rd.

CHICAGO, ILL. — Silvestrova zabava kluba št. 1 dne 31. dec. 1939 v dvorani SNPJ.

1940
MAREC
CHICAGO, ILL. — Priredba v korist Proletarca v nedeljo 4. marca v dvorani SNPJ.

JUNI
CHICAGO, ILL. — Piknik v korist Proletarca v nedeljo 30. junija na Keglovem vrtu v Willow Springsu.

MILLER'S CAFE
5205 St. Clair Ave., Cleveland, O.
Fino pivo, vino in žganje. Vsak petek ribja večerja, ob sobotah kokolja. — Fina postrežba.
Dobra godba.

Dr. John J. Zavertnik
PHYSICIAN AND SURGEON
OFFICE HOURS:
2:00—4:00; 7:00—8:30 Daily
At 3724 W. 26th Street
Tel. Crawford 2212
At 1858 W. Cermak Rd
4:30—6:00 p. m. Daily
Tel. Canal 1100
Wednesday and Sunday by appointments only
Residence Tel.: Crawford 8440
If no answer — Call Austin 5700

PRESOJANJE DOGODKOV DOMA IN PO SVETU

(Nadaljevanje s 1. strani.)

mного ljudi, ki nevarnost za mnogo denar radi riskirajo. Vsled tega je Francija uvedla proti spijonom zdaj tudi smrtno kazen. Dne 26. aprila je bil v Parizu obsojen v smrt Francoz Louis Lucien Franck, kovač po poklicu, ker je dajal informacije o aktivnostih francoskega vojnega aparata neki tuji državi. Nekaj drugih Francozov, ki so zaeno z njim delali na francoski Maginotovi obrambni črti, je vsled enaknega prestopka bilo obsojenih v dosmrtno ječo.

Joe Ozanic, predsednik unije Progressive Miners, je v imenu AFL protestiral proti vladnim izbrbljanjem vodnih sil za elektrarne, češ, da se s tem odjeda kruh premogarjem, ker je treba vsled obilice cenene električne sile čezdalje manj premoza. Težko, da bo Ozanic s tem kaj dosegel, posebno še ne, ker mu ni toliko za premogarje kakor za nagajanje Rooseveltu in še bolj pa uniji UMW. Njegov boj je torej premogarjem bolj v škodo nego v korist.

V Moskvi je bilo obsojenih na dolge zaporne kazni šest špekulantov, ki so pokupili popularne fonografske plošče, da jih ni bilo več na razpolago v

kontroliranih prodajalnah, pa so jih potem oni prodajali po zelo zvišani ceni. Vlada bi storila pametnejše, da bi napravila toliko novih plošč, da bi jih lahko prodajala napol zastonj, spekulanti pa bi s tem spoznali, kaj je konkurenca. Kajti preveč regulacij tudi ni dobro. Konkurenca pa je dostikrat koristna, če ne za prizadete, pa za splošnost.

Nemčija je leta 1937 prodala Zed. državam za \$15,184,000 igrač, lani pa za dva milijona dolarjev manj. Poleg Nemčije prada tej deželi največ igrač Japonka.

Iz Sofije poročajo, da se je Rusija odločila iskati z Bolgarijo bolj tesne stike, nego so med tema deželama obstojali doslej. Vzrok je, ker se Rusija boji nemškega in italijanskega dohoda do Črnega morja. Italija je prišla blizu vsled osvojitve Albanije, Nemčija pa ker je že skoro na pragu Rumunije.

Anglija je uvedla prisilno vojaško službo — prvič v svoji moderni zgodovini v mirnem času. Pozvani bodo v armado zdravi fantje od 20. do 21. leta starosti. Trajala bo 6 mesecev. Vsi poslanci delavske stranke so glasovali proti.

PRISTOPAJTE K
SLOVENSKI NARODNI PODPORNJI JEDNOTI
USTANAVLJAJTE NOVA DRUŠTVA. DESET ČLANOV(IC) JE TREBA ZA NOVO DRUŠTVO

NAROČITE SI DNEVNIK
"PROSVETA"

Naročnina za Združene države (izven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto. \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero \$7.50 za celo leto, \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00.

NASLOV ZA LIST IN TAJNISTVO JE:
2657 So. Lawndale Avenue Chicago, Illinois

Another Anti-Labor Bill Is Passed

The wreckers at Madison, Wisconsin, have put through another of their bills, the so-called Wisconsin Council of Agriculture bill repealing the state labor relations act and substituting a caricature in its place.

The state labor relations act was a splendid piece of legislation. It was fair and honest. It was not passed for any underhanded purpose but was intended for the definite purpose stated at its adoption, namely, to improve the relations between employers and employes and to promote industrial peace.

It had the desired effect.

Not all strikes and other employer troubles were avoided, but a great many of them were. With a personnel of able and sincere mediators, many a dispute that might otherwise have developed into a prolonged strike was settled around the council table.

The mediators found that, in these disputes, each side had a good deal of feeling against the other. The policy was to let them get these things off their chests, first of all, saying exactly what was on their minds and sometimes calling each other names that would not look well in print. After the steam had been blown off in this manner, both sides calmed down and usually made a real effort to patch up the difficulties and reach an amicable accord. Patient conciliators, with tact and prudence, can do wonders. The state labor relations act gave them an opportunity their wondrous to perform. It actually did promote industrial peace.

Now this is to be thrown overboard. A one-sided act, hostile to the labor, is to be submitted.

And as if that were not enough of a calamity, the new board of three is to be appointed by the present governor. One object in completely repealing the old act instead of emasculating it with vicious amendments, was to give the governor the power to name his own board. You know what that means. The old board was free from interference. It was permitted to carry out the purposes of the act to the best of its ability. But the present governor has already shown that if appointees do not do what he thinks ought to be done they are not "cooperating" and they must go. With a bad law to enforce, and most likely bad appointees, and strings on them at that, the state can look for just the opposite of the promotion of good will in industry.

—Milwaukee Post.

A New Type of Fascism

One type of fascism is handled with much delicacy in this country, although it is fully understood in the newspaper offices and by many people who want to avoid controversy with high relatives of the Catholic Church. When Pope Pius last week congratulated General Franco on his "Catholic desired victory," following it up with a broadcast to Spain approving the "noblest of Christian sentiments" that inspires the bomber of men, women and children; when high clerical organs in this country take the same course; when Franco's kept press declares that President Roosevelt's letter to the Berlin and Rome terrorists "was an insult to these great statesmen" and the vulgar Feiler Coughlin continues his attacks on the Jewish people, it is obvious that another brand of fascism is facing the world.

It is also interesting that it supported armed insurrection in Spain against the republic while its protegee, Franco, as a partner of Hitler and

Mussolini in armed marches against independent states in Europe and is also an ally of the Nazi gangsters in Germany whom the Church itself has opposed.

Throughout its history the Church has adapted itself to every type of ruling class regime—slavery, feudal bondage and now the new bondage of totalitarianism—shifting its support from one system to another as it decided which one would win. It now appears that in this world struggle against the new barbarism, it believes it will win and desires to be friendly with it in order to assure the future of its immense properties all over the world.

Fortunately, a large section of American Catholics are opposed to this policy, especially members of trade unions who know what has happened to unions in Germany, Italy, and Spain under the totalitarian despots. They have little voice in their Church but they can speak with other workers in their unions against this totalitarianism. Democracy will win this world struggle and the high clerical allies of the barbarians will face the embarrassing task of explaining and apologizing for their present course.—New Leader.

Highest Paid Persons In America Revealed

Top money is in the movies, figures reveal, with Louis B. Mayer, motion picture executive, the highest paid American in 1937.

This was revealed when the house ways and means committee gave the country its annual peek at what the other person makes. The report, compiled by the treasury, listed salaries and bonuses over \$15,000 paid by U. S. corporations.

Mayer's compensation topped a list studded with notables of Hollywood and industry. Of the 10 highest salaries, seven were paid in the motion picture and entertainment world. Of the top, 20, 15 went to actors, actresses, motion picture and entertainment executives.

Ten Leaders

The top 10 salaries:
L. B. Mayer, executive, Loew's, Inc., and Metro-Goldwyn-Mayer — \$1,296,503.
J. Robert Rubin, executive, Loew's, Inc., and Metro-Goldwyn-Mayer — \$754,254.
N. M. Schenck, president, Loew's Inc.—\$541,602.
William R. Hearst, newspaper owner—\$500,000.
Frederick March, actor—\$484,687.
Greta Garbo, actress—\$472,499.
Maj. Edward Bowes, entertainment executive—\$427,817.
Thomas J. Watson, president, international business machines corporation—\$419,398.
Eugene G. Grace, president, Bethlehem Steel corporation—\$394,586.
These fantastic salaries are paid in a land in which millions of men must beg and women sell for a living.

TRAVERS CLEMENT NAMED NATIONAL SECRETARY OF S. P.

Chicago, Ill. — The national executive committee of the Socialist Party, USA, meeting in Detroit, Michigan, April 15, 16, and 17, received reports of growth in Socialist sentiment and organization throughout the country, created a new district organization of the party, made up of the thirteen southern states, set a tentative date for the 1940 national convention and elected Travers Clement of California, a member of the national executive committee, as national secretary to fill the vacancy occasioned by the recent resignation of Roy E. Burt.

The national executive committee further unanimously confirmed in their positions Arthur G. McDowell as national labor secretary of the party and Gerry Allard as editor of the Socialist Call.

Travers Clement was elected to the national executive committee of the Socialist Party at the Kenosha convention in 1938.

He is an active member of the Newspaper Guild and the Sailors' union.

The right to life, liberty and the pursuit of happiness is pure hypocrisy in a country in which men are denied opportunity of making their living by honest labor unless they pay tribute to others.

—American Guardian.

DISTRICT CONFERENCE OF JSF EDUCATIONAL BUREAU AFFILIATES

Chicago, Ill. — Secretary of the Illinois-Wisconsin District Conference of the JSF, Anton Garden, last week addressed the following call to all Branches and affiliated fraternal and cultural organizations of the Federation's Educational Bureau:

TO THE AFFILIATED MEMBERS OF THE EDUCATIONAL BUREAU JSF:

Dear Brothers and Sisters:
As a member organization of the Educational Bureau JSF, you are hereby informed of the Spring meeting of all affiliated bodies in this region, which is to be held Sunday, May 28, at 9:30 A. M. at the Slovene Labor Center, 2301 South Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

You are cordially invited to elect two delegates to represent your organization at this important conference which will deal with our cultural and educational problems and labor topics.

Fraternally yours,

The last two JSF conferences were held in Milwaukee and Waukegan, to both of which the response of delegates and visitors was favorable. Delegates, young and old, from the JSF Branches, fraternal lodges and other organizations attended and actively participated in the numerous discussions on various labor and cultural topics which took place.

The educational value of these conferences to all attending is worthy of everyone's attention and participation, and we therefore strongly urge all members to make sure their lodge is represented.

COOK COUNTY NEWS

The County Organization Conference originally planned for April 23 has been postponed to Sunday, May 7 at 1:30 P. M. at 549 West Randolph Street, to give branches more time to prepare for the conference.

On the agenda of the conference will be branch activities, anti-war and unemployed work, educational programs, Socialist Call and other literature distribution, recruiting, trade union work and a summer program.

All comrades are urged to attend and participate in the conference.

"One Third Of A Nation"

The County Organization has bought out the house for a theater benefit party on Saturday, May 20, at 8:30 P. M., to "One Third Of A Nation," a play about slums and housing, at the Repertory Theater.

Tickets are 50c, 75c and \$1, and can be purchased from the County Office.

Debs Was Right

The man whose testimony in the World War days was instrumental in imprisoning Eugene Victor Debs has recanted.

His name is Clyde R. Miller, New York City, a staff member of the Columbia university. Now an expert on propaganda analysis, Miller cites his own experience as "a reason for approaching the whole problem of propaganda with humility."

Debs, a founder of the railroad brotherhoods and four times the nominee of the Socialist Party for the presidency of the United States, was speaking at Canton, Ohio, June 16, 1918, when Miller, as a newspaper correspondent, covered the meeting for a Cleveland newspaper.

He heard Debs say:
"This is not a war to make the world safe for democracy. This is a war in which these millions of boys and innocent young men who are doing the actual fighting are pawns of selfish groups in the various nations. I shall do all I can to oppose this war, to oppose our young men going over to fight in this war."

Chief Witness

Miller telephoned the district attorney and asked that the Socialist leader be indicted as a violator of the espionage law, later acting as the chief witness.

Miller also recalls that Debs had told him that "perhaps in 20 years you will think differently about this matter."

In serving with the American Expeditionary Forces, Miller says, and in talking with correspondents, generals and statesmen, he decided Debs was more right than wrong.

Later he was among tens of thousands of Americans who appealed to President Harding to release Debs. Debs was released from the penitentiary on Christmas Day 1921 after a presidential pardon had been granted. He had served 2 years and 9 months of his 10 years sentence.

Words of Wisdom

A sculptor can always see in a piece of unmolded clay a more perfect figure than he can ever hope to shape. — Laura Krey.

Wherever you see persecution, there is more than a probability that truth is on the persecuted side. — Latimer.

Our Doings Here and There

By Joseph Drasler

Branch Meeting

A fairly large number of members turned out for the meeting of Branch 1 at the Center last Friday evening. Along with regular routine business pertaining to Branch work, our publications, and our forthcoming affairs, we elected a number of delegates to the JSF District Conference to be held at the Slovene Labor Center on May 28. Represented at this conference will be delegates from all JSF Branches, lodges, and other affiliated member-organizations of the JSF Educational Bureau (Prosvetna matrica), in the states of Illinois and Wisconsin.

In the name of the Branch a petition circulated by the Du Quoin Miners Defense Committee, was signed and sent to Governor Horner and the State Board of Paroles.

This attempt to save the lives of five young miners' sons convicted in 1933 on circumstantial evidence and now serving long terms in the Southern Illinois penitentiary at Menard, is sponsored by the Workers Defense League and the Chicago Ex-Coal Miners Club, and supported by the Progressive Mine Workers of America and the United Mine Workers of Illinois.

After the conclusion of the business part of the meeting we heard Josko Oven tell about his recent trip to Mexico and all that he saw there.

County Organizer, Harry Fleischman attended the meeting.

Junior Guild Activities

A very active group of young people composing the JSF Junior Guild meet regularly at the Center on the first Friday of each month, and almost weekly for rehearsals and other activities. Last Saturday they participated in the program of a Bohemian Tamburitzta Club in the city. At each of their monthly meetings they arrange to have a speaker. Oscar Godina addressed them at their last meeting and yours truly is scheduled for the meeting this Friday.

The older comrades able to do so should attend these meetings and encourage the youngsters along.

"Sava" at Song Festival

Last Sunday Savans, 100 percent strong, journeyed to Milwaukee where they participated in the Spring Song Festival held each year by the singing societies in the Illinois-Wisconsin district—Chicago, Milwaukee, Waukegan, La Salle and others.

"Sava's" chorus appeared on the program of the SNPJ Federation in Chicago recently. One of their duets will entertain at "Nada's" affair shortly. And, of course, the whole chorus is earnestly and diligently preparing for their concert on May 20.

"Comrades" Meet Saturdays

Members of Branch 1 who have not yet enrolled their children in the class meeting every Saturday morning at 9 A. M. at the Center should do so. The class is under the direction of Anne Beniger.

Many advantages in learning are to be gained by the children attending either this class or joining the Junior Guild group.

Social and Party

The JSF Junior Guild and the "Comrades" have a party and social planned for Saturday, May 27, at the Center, to which everyone is invited.

"May Herald" is Out

With the beginning of last week

all orders for the May Herald were filled and on their way to the readers. We feel confident that all groups sponsoring May Day affairs will have the May Herald on hand and will easily dispose of it among their crowd.

In its usual format, with an attractive cover and beautifully illustrated throughout, the wide selection of articles, poems, and stories written by contemporary people many of whom you undoubtedly know personally, makes this publication one everyone of our people, young and old, should read with pleasure.

Significant to, is the fact that it is one of the only publications in magazine form among Slovenes in America in which the voice of American-born children of Slovene parents is heard.

LET THE REFUGEE CHILDREN COME

Even though arrangements have been made so that they would not become public charges, it is doubtful if congress will permit 20,000 refugee children to come into the United States over and above the quota.

The proposal is that 10,000 be allowed to come in this year and another 10,000 next year.

To let them come would not only be a humanitarian act but it would be a selfishly patriotic act as well.

We say it would be a selfishly patriotic act as well, because there is a deficit of children in this country.

Economists are grumbling on account of the fact that the comparative number of elderly people is increasing and will increase more rapidly for several decades—at least until 1980—unless there is a change for the better in the birth rate.

The birth rate might be increased by taking measures to improve the standard of living and to abolish unemployment.

That will not be done until the people vote for it. Hence, temporarily at least, there is a shortage of children.

This deficit could be partly made up by bringing in the refugee children.

They ought to be brought in for unselfish, humanitarian reasons, but if that does not appeal to congress, the selfish reason should.

The matter is now in the hands of a congressional committee which is holding hearings. The bill should include refugee children from all the despotic countries.

—Milwaukee Post.

ONE-MINUTE TEST

1. When did the Japanese "undeclared war" in China begin?
2. What flower which brings a large price in northern climes grows wild in the tropics?
3. For what academic degree do the initials M. S. stand?

ONE-MINUTE TEST ANSWERS

1. July 7, 1937.
2. Orchid.
3. Master of Science.

Honor is unknown in despotic states.—Montesquieu.

SPRING CAN HAVE A DIFFERENT MEANING

ON READING

Reading or the enjoyment of books has always been regarded among the charms of a cultured life and is respected and envied by those who rarely give themselves that privilege. This is easy to understand when we compare the difference between the life of a man who does no reading and that of a man who does. The man who has not the habit of reading is imprisoned in his immediate world, in respect to time and space. His life falls into a set routine; he is limited to contact on conversation with a few friends and acquaintances, and he sees only what happens in his immediate neighborhood. From this prison there is no escape. But the moment he takes up a book, he immediately enters a different world, and if it is a good book, he is immediately put in touch with one of the best talkers of the world. This talker leads him on and carries him into a different country or a different age, or unburdens to him some of his personal regrets, or discusses with him some special line or aspect of life that the reader knows nothing about. An ancient author puts him in communion with a dead spirit of long ago, and as he reads along, he begins to imagine what that ancient author looked like and what type of person he was. To be able to live two hours out of twelve in a different world and take one's thoughts off the claims of the immediate present is, of course, a privilege to be envied by people shut up in their bodily prison. Such a change of environment is really similar to travel in its psychological effect.

But there is more to it than this. The reader is always carried away into a world of thought and reflection. Even if it is a book about physical events, there is a difference between seeing such events in person or living through them, and reading about them in books, for then the events always assume the quality of a spectacle and the reader becomes a detached spectator. The best reading is therefore that which leads us into this contemplative mood, and not that which is merely occupied with the report of events. — J. D.

SEARCHLIGHT

By DONALD J. LOTRICH

Josko Oven gave an interesting lecture on the history of Mexico after the regular meeting of Branch 1 JSF, last Friday. He had just returned from an extended trip through Mexico and was able to bring first-hand information on the natural beauty of the wilds and deserts. He especially stressed the coming of Cortez and the period which retarded the progress of Mexico so much; the revolutions, and of the present make-up of the government. He spoke highly of Cardenas' regime and the loyal support given him by the laboring masses. The country is on a much lower standard of living than here in the United States, but the people seem to be progressing satisfactorily. Comrade Oven reported that the country is in need of mechanical equipment because practically all of the labor is done by hand. Mexico is chiefly an agrarian state and the climate is very favorable to raising several crops of vegetables in one season. He also touched the question of Diego Rivera, the muralist painter, with whom he had a session, and how these artists portray the life of the Mexicans in large vivid colors. A trip through Mexico is exceedingly worthwhile in the opinion of Comrade Oven.

If any of our comrades wish to join an excursion to Cleveland, Ohio this week-end, they may do so at an unusually low cost of \$5 for the round-trip. Pioneer Lodge, 559 SNPJ, is sending forty bowlers to the National SNPJ Bowling Tournament and so a special bus has been chartered which will leave the Slovene Labor Center at 11 P. M. Friday, May 5th, returning about midnight or soon thereafter, Sunday, May 7th. Another group is going by the New York Central Railroad, providing nine more reservations are taken up within the next day or two. A special round-trip fare of \$10.25 for a group of twenty-five or more has been secured. Anyone wishing to go should get in touch with this writer by calling Lawndale 2344. Incidentally, the National SNPJ Bowling Tournament should be a big success. We in Chicago are giving the Tournament our full support and if the other sections of the country do as much, it is possible that six hundred bowlers may converge in Cleveland for this National event. We wish the Tournament and its management complete success.

Americans are really beginning to follow up on the Hitler idea. It seems that many of them believe what Hitler has to say, despite the fact that every promise ever made by Hitler has been broken. It seems that they would rather be lied to by Hitler than even their own President Roosevelt, who after all, has some semblance of telling the truth. Of course, it isn't hard to understand why this should be so. The powerful capitalist papers are determined to ruin the reputation of our President and diminish the value of the average working man. Thus, these horrid institutions are more damaging than the dictators themselves and if any action should be taken against anyone, the people operating these news agencies should be impeached.

Lodge Delavec, 8 SNPJ, of South Chicago held its 35th Anniversary celebration at the Hrvatski Dom last Sunday. They had a good attendance and a number of prominent men spoke of the history and work of the Society. The lodge has gone through numerous strifes but has finally put the house in order and it is hoped that the present leadership will be able to bring together the opposing elements and unite them for the progress of the workers who are members.

That's the conclusion reached by experts of the Agricultural Adjustment Administration in a recently published report. Surveys show that the great opportunity in expanding the market for farm products lies in the lower-income brackets—those families receiving less than \$1,500 per year, says the report. Families with incomes of more than \$3,000 per year would increase their food purchases by only about \$3 with an additional \$100 income. But with the families receiving less than \$1,500 it's another story. It has been found that families in this income bracket would probably spend between \$20 and \$30 for food out of an additional income of \$100. This possible increase in food expenditures in the low-income group is highly important to farmers because about 65 percent of the families in the United States fall in this group. Consequently, the farmers' concern over raising the incomes of this group should possibly be quite as great as it is in a balanced production program.

A GOOD WORKER

Works as hard as he's told,
As long as he's told,
For the pay he's told,
Votes as he's told,
Doesn't speak bold,
Has no union hold
But feet that are cold.
And goes to the poorhouse
Over the hill,
Weak as a mouse
When old and ill.